

**VLAAMS VERBOND VAN HET KATHOLIEK
SECUNDAIR ONDERWIJS**

LEERPLAN SECUNDAIR ONDERWIJS

**BIO-ESTHETIEK
Tweede graad TSO**

Licap - Brussel D/2000/0279/025 - september 2000

ALGEMENE INHOUD

LESSENTABEL	5
1 INLEIDING	7
2 BEGINSITUATIE	8
3 ALGEMENE DOELSTELLINGEN	9
4 ALGEMENE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN	10
5 LEERPLANDOELSTELLINGEN, LEERINHOUDEN EN PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN	11
<i>Praktijk Bio-esthetiek/Dameskappen</i>	
1 Handverzorging	13
2 Gelaatsverzorging	18
3 Make-up	23
4 Haarzorg	28
5 Voetverzorging	32
Stijlleer	36
Vaktheorie	39
Toegepaste anatomie	45
6 EVALUATIE	52
7 MINIMALE MATERIELE VEREISTEN	53
8 BIBLIOGRAFIE	55
Bijlage	61

LESSENTABEL

zie www.vvksso.be

|

1 INLEIDING

Vormingscomponenten van de studierichting

De studierichting 'Bio-esthetiek' heeft als typische TSO-studierichting volgende doelstellingen: én aan beroepsvoorbereiding te werken (als onderbouw voor een derde graad 'Schoonheidsverzorging') én een degelijke basis te leggen voor de verdere onderwijsloopbaan. Zij omvat een aantal vormingscomponenten die haar als studierichting typeren:

De wetenschappelijke component

De wetenschappen komen als algemeen vak aan bod als Biologie en Chemie. Daarbinnen worden ook de 32 TSO-eindtermen voor de wetenschappen gerealiseerd. Via een tweede lestijd Biologie in het eerste leerjaar van de tweede graad worden toch ook al eigen accenten gelegd.

Het vak Toegepaste anatomie sluit enerzijds aan bij de algemene wetenschapsvakken maar vertrekt anderzijds reeds vanuit de sectorspecifieke invalshoek. Hier wordt een belangrijke theoretische basis gelegd voor de latere studies en/of voor latere beroepspraktijk.

Sociale en communicatieve vaardigheid

Studierichtingen binnen het studiegebied lichaamsverzorging bereiden voor op een dienstverlenend beroep, op zorgen voor en verzorgen van mensen. Sociale en communicatieve vaardigheden of Omgangskunde komt als vak niet voor op de lessentabel. Wie zijn loopbaan wil uitbouwen in de lichaamsverzorging, moet graag en vlot omgaan met mensen. Daarom worden doelstellingen in verband met het omgaan met mensen geïntegreerd in de lessen Praktijk en moet er een belangrijk deel van de onderwijstijd in worden geïnvesteerd. De nadruk op het belang van taalvaardigheid en goed taalgebruik wijst in dezelfde richting.

In dezelfde lijn ligt de uitgesproken aandacht in deze studierichting voor de persoonlijkheidsontwikkeling van de leerlingen en training in deze vaardigheden.

De zorg voor hygiëne en netheid

Werken in de lichaamsverzorging veronderstelt dat men ten aanzien van zichzelf en anderen regels van hygiëne en verzorging in acht neemt. Het persoonlijkheidsprofiel van wie in de lichaamsverzorging actief is, houdt onder meer in dat men anderen met een eigen stijl maar netjes en verzorgd tegemoet treedt, dat men methodisch en hygiënisch handelt; aandacht voor ergonomie, voor ecologische aspecten horen tot dezelfde grondhouding.

De sectorspecifieke vorming

‘Schoonheidsspecialist(e)’ is een gereguleerd beroep (KB 14 januari 1993; BS 3 maart 1993, als bijlage bij dit leerplan) en als dusdanig onderhevig aan de vestigingswet. Het KB beschrijft de minimale beroepskennis en beroepsmatige vaardigheden die beginnende schoonheidsspecialistes moeten hebben verworven. Het spreekt vanzelf dat de beschreven kennis en vaardigheden in de onderwijsopleidingen tweede graad 'Bio-esthetiek' en derde graad 'Schoonheidsverzorging' zijn verdisconteerd.

In de tweede graad 'Bio-esthetiek' wordt daarmee een aanvang genomen in de praktijklessen hand-, gelaats- en voetverzorging, make-up en haartzorg. De theoretische ondersteuning van deze praktijkvakken komt ruim aan bod in de lessen Toegepaste anatomie en Vaktheorie. Vakken als Plastische opvoeding en Stijlleur (Kunstgeschiedenis in de derde graad) werken daarbij ondersteunend; Plastische opvoeding en de lessen make-up stimuleren creativiteit.

Er is verwantschap tussen de wereld van haartzorg en schoonheidszorgen. Omdat het niettemin om twee verschillende beroepen gaat (ook twee verschillende gereguleerde beroepen volgens de vestigingswet), omdat de opleidingen over verschillende onderwijsvormen zijn uitgesmeerd (Haartzorg in BSO, Schoonheidszorgen in TSO) kozen de leerplanmakers ervoor het aandeel van haartzorg te beperken. In de tweede graad besteden scholen binnen het fundamentele gedeelte 2 lestijden aan haartzorg in het eerste leerjaar van de tweede graad en in het tweede leerjaar kunnen scholen - als ze dat willen - daar nog 2 lestijden aan toevoegen.

De kennis van bedrijfsbeheer

Wie zich wil vestigen als schoonheidsspecialist, moet behalve beroepskennis ook beheerskennis bewijzen. Dat kan door in de loop van het curriculum voldoende tijd vrij te maken voor de doelstellingen uit de omzendbrief inzake basiskennis bedrijfsbeheer. Vanzelfsprekend is ook dit een belangrijker bekommernis voor de derde graad (en het eventuele specialisatiejaar).

2 BEGINSITUATIE

De studierichting 'Bio-esthetiek' tweede graad TSO behoort tot het studiegebied Lichaamsverzorging. De andere studierichtingen zijn:

	Technisch Secundair onderwijs	Beroepssecundair onderwijs
Tweede graad	Bio-esthetiek	Haartzorg
Derde graad	Schoonheidsverzorging Haarverzorging (<i>tot 1 september 2002</i>)	Haartzorg
Derde graad derde leerjaren	Esthetische lichaamsverzorging Grime (<i>komt niet voor in VVKSO-scholen</i>)	Haarstilis

Er is in het tweede leerjaar van de eerste graad geen basisoptie die oriënteert naar studierichtingen binnen het studiegebied Lichaamsverzorging. Er bestaat wel een beroepenveld 'Haarzorg' dat voorbereidt op de BSO-studierichtingen binnen het studiegebied en dus ook op het gereguleerde beroep van Haarkapper (KB van 28 november 1972; BS 14 december 1972).

Zoals hierboven vermeld, bestaat er geen basisoptie die voorbereidt op 'Bio-esthetiek' tweede graad TSO. Dit wil zeggen dat alle leerlingen min of meer vanuit dezelfde beginsituatie vertrekken. Natuurlijk kan men uitgaan van een vage voorkennis vanuit de wereld van reclame voor schoonheidsproducten en -verzorging en vanuit het eigen gebruik van verzorgingsproducten. Vermoedelijk bezitten de leerlingen een positieve attitude ten aanzien van de wereld van de lichaamsverzorging; zoniet hadden ze niet de keuze gemaakt voor 'Bio-esthetiek' tweede graad TSO.

Het is vanzelfsprekend belangrijk van de positieve ingesteldheid van de leerlingen gebruik te maken om de kennismaking met de wereld van de lichaamsverzorging te realiseren. De leraar kan van de voorkennis van sterk geïnteresseerde leerlingen gebruikmaken om de (interesse-)kloof met mogelijke anderen te dichten.

3 ALGEMENE DOELSTELLINGEN

- De studierichting 'Bio-esthetiek' tweede graad TSO biedt de leerlingen een ruime algemene vorming aan en een praktische opleiding met een degelijke theoretische ondersteuning. Via deze beide componenten wordt een zo groot mogelijke persoonsontwikkeling beoogd.
- In de persoonlijkheidsvorming worden vooral klemtonen gelegd op vriendelijkheid, voorkomendheid en dienstbaarheid. In de loop van de tweede graad zal de leerling blij moeten geven van zin voor zelfstandigheid, samenwerking, werkzaamheid en aanpassingsvermogen.
- Tevens wordt er gestreefd naar de ontwikkeling van openheid en belangstelling voor het beroep, leergierigheid, wilskracht, doorzettingsvermogen, hulpvaardigheid, objectieve waardering en positieve aandacht voor de klanten, leraars en medeleerlingen.
- Aandacht voor houding en het aanleren van sociale vaardigheden onderstreept de klantgerichte attitude, die van groot belang is in deze studierichting.
- De opleiding heeft een uitgesproken wetenschappelijke basis met nadruk op chemie, biologie en toegepaste anatomie. Deze vakken steunen de wetenschappelijk verantwoorde benadering van de praktijk.
- De tweede graad 'Bio-esthetiek' is een logische en aangepaste voorbereiding op de derde graad 'Schoonheidsverzorging'. Dankzij de brede algemene vorming en de sterke wetenschappelijke componenten zijn ook nog andere richtingen in de derde graad mogelijk.
- De praktische vorming legt de nadruk op handvaardigheid, orde en hygiënisch werken. Er is aandacht voor de veiligheidsvoorschriften en het nauwkeurig werken.
- De leerlingen verwerven een zekere routine bij de organisatie, voorbereiding en uitvoering van de praktische oefeningen.

4 ALGEMENE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN (zie ook 1 Inleiding)

Tijdens de praktische oefeningen moet waar nodig verwezen worden naar de theoretische kennis, om de leerling in staat te stellen zijn eigen handelingen te verantwoorden.

Men werkt met goed gekozen schetsen, foto's, transparanten, video's en multimediamateriaal om de lessen te ondersteunen.

Slechts door voldoende en regelmatige oefening zal de leerling een voldoende beheersingsniveau bereiken. Telkens zal de leraar de nodige constructieve bedenkingen geven. Let er evenwel op voldoende variatie te voorzien om ééntonigheid te vermijden en de leergierigheid en nieuwsgierigheid van de leerling scherp te houden. De diverse technieken en handelingen worden in een stijgende moeilijkheidsgraad aangeleerd.

De lessen worden zoveel mogelijk afgerond met een kritische bespreking. Bij deze besprekingen heeft men aandacht voor de persoonlijke ervaringen van de leerlingen maar ook aan het bijbrengen van zelfkritiek.

Zorg voor verdiepingstaken voor sterkere leerlingen. Laat leerlingen een documentatiemap aanleggen die de leerinhouden ondersteunen. Zorg ervoor dat ze daarin ook persoonlijke aantekeningen kunnen bijhouden vanuit de TV- en PV-lessen. De leerlingen houden die map gedurende hun hele schoolloopbaan binnen het studiegebied bij. Zorg ervoor dat de documentatiemap een duidelijke ordening heeft en dat de leerlingen ze goed structureren, onder meer door een inhoudsopgave bij te houden. Geef altijd duidelijke observatieopdrachten bij bezoek aan een tentoonstelling, beurzen, bekijken van videobeelden, enz. Zorg er echter voor dat de schriftelijke neerslag de positieve ervaringen ervan ondersteunt door duidelijke en stimulerende opdrachten.

Daarnaast is het ook wenselijk, gezien de evolutie in de informatie- en communicatietechnologie, om de volgende uitrusting ter beschikking te hebben: dragers van hedendaagse informatietechnologie zoals cd-rom, Internetaansluiting, enz. Waar mogelijk kunnen www-adressen worden bezocht (materialen- en productenkennis e.a.) en kunnen leerlingen ook ICT-vaardigheden worden bijgebracht. Ook al is Toegepaste informatica in deze studierichting niet als apart vak (fundamenteel gedeelte) weerhouden, binnen de vakken kan ICT worden geïntegreerd. Zie ook de bibliografie.

Rol van de leraar

Het leerplan is slechts een leidraad. Daarnaast zullen de leraars moeten steunen op professionaliteit en vooral creativiteit. Er moeten leersituaties gecreëerd worden, waarbij leerlingen in een optimale context lesdoelstellingen realiseren.

Het is wenselijk een gezamenlijk jaarplan op te maken voor de PV- en TV-vakken van de tweede graad, waarin alle vakken in onderlinge coördinatie opgenomen worden.

De leraar demonstreert zoveel mogelijk alle technieken en vaardigheden. Elke demonstratie wordt voorafgegaan door duidelijke gerichte observatieopdrachten voor de leerlingen. Bij het demonstreren van technieken en vaardigheden heeft de GAS-methode meestal de voorkeur: men geeft eerst een **g**lobaal beeld, daarna volgt een **a**nalyse van de technieken en bewegingen; men besluit met een **s**tructureel beeld.

Begeleiding en nauwkeurige controle door de leraar terwijl de leerlingen de aangeleerde technieken en vaardigheden uitvoeren, is zeer belangrijk. Demonstratie van fouten moet de leraar vermijden.

Elke inoefening wordt voorafgegaan door een duidelijke uitleg door de leraar, die al dan niet gepaard gaat met een demonstratie.

Rol van het lerarenteam/vakwerkgroep

Teamwork is noodzakelijk. Het is belangrijk dat alle leraren binnen de studierichting 'Bio-esthetiek' dezelfde methode hanteren bij het aanleren van technieken, dat het team een beleid heeft waarbij omgang met klanten, lichaamshouding enz; op consequente wijze wordt aangeleerd en geëvalueerd. Dezelfde taal spreken ten aanzien van leerlingen is onontbeerlijk.

Het betrekken van alle leraren bij het gevoerde nascholingsbeleid, bij het actualiseren van leerinhouden, enz. is een vereiste.

Notities voor de leerlingen

Het is wenselijk om voor de praktijkvakken ondersteunende notities te maken voor de leerlingen. Daarin kan ruimte worden voorzien voor aanvullingen door de leerlingen. Op schoolniveau kunnen daarover afspraken worden gemaakt.

Horizontale samenhang

Bepaalde vakken hebben duidelijke raakvlakken, die aanleiding kunnen geven tot samenwerking en afspraken onder leraren. Dat is in elk geval zo voor Vaktheorie en Praktijk, voor Vaktheorie en Toegepaste anatomie, Toegepaste anatomie en Praktijk en voor PO en Praktijk..

5 LEERPLANDOELSTELLINGEN, LEERINHouden EN PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN

De meeste leerlingen vertrekken grotendeels vanuit dezelfde beginsituatie. Van de aangeboden PV- en TV-vakken bezitten zij een zekere voorkennis vanuit contact met de reclame voor schoonheidsverzorging en door het zelf gebruiken van bepaalde verzorgingsproducten. De leersituatie wordt sterk beïnvloed door de motivatie bij de keuze van de richting.

Deze keuze kan bepaald worden door:

- persoonlijke interessesfeer voor smaakvol, verfijnd en soms extravagant voorkomen;
- onbeslistheid van sommige leerlingen die geen overwogen keuze kunnen maken en die zich laten leiden door de aantrekkingskracht van de praktijk;
- invloeden van de media ten aanzien van de verzorging van het uiterlijk;
- interesse voor een praktische opleiding die leidt tot eventuele tewerkstelling in de dienstverlenende sector en mogelijkheden openlaat voor studies in het Hoger Onderwijs.

De leraar zal met het verschil in beginsituatie moeten omgaan, de noden van elke leerling onderkennen, die noden opvangen en alle leerlingen motiveren.

Opbouw van het leerplan

Het leerplan voor Praktijk valt uiteen in een vijftal onderdelen:

- Handverzorging in het eerste en tweede leerjaar
- Gelaatsverzorging in het eerste en tweede leerjaar
- Make-up in het eerste en tweede leerjaar
- Haarzorg in het eerste of in het eerste en tweede leerjaar
- Voetverzorging in het tweede leerjaar

Het lerarenteam legt in consensus het aantal lestijden vast dat er per week kan worden aan besteed.

Soms komen bij bepaalde onderdelen identieke doelstellingen voor in het eerste en het tweede leerjaar: waar het in het eerste leerjaar om het louter inoefenen van technieken gaat, gaat het er in het tweede leerjaar om tot een grotere nauwkeurigheid en tot een hoger tempo te komen, te kunnen werken binnen een bepaalde tijdspanne.

PV	Praktijk <i>Bio-esthetiek</i>	6	6/8
PV	Praktijk <i>Bio-esthetiek/Dameskappen</i> Haarzorg	2	2/0

1 HANDVERZORGING

EERSTE LEERJAAR VAN DE TWEEDE GRAAD

LEERPLANDOELSTELLINGEN

LEERINHOUDEN

De leerlingen

1 verklaren het belang van de voorbereidende handelingen; 2 hebben aandacht voor hygiëne; 3 herkennen en benoemen de materialen en producten; 4 reinigen, desinfecteren en ontsmetten het materiaal en verklaren het nut ervan; 5 richten de werkpost in op een efficiënte manier; 6 hebben aandacht voor het comfort van de klant; 7 voeren de voorbereidende handelingen nauwkeurig uit; 8 noemen de opeenvolgende technieken bij de nagelverzorging op en verklaren doel en werkwijze; 9 gebruiken de juiste vakterminologie; 10 voeren de nagelverzorging nauwkeurig uit met juiste materialen en aangepaste producten met aandacht voor hygiëne en lichten de te volgen stappen toe; 11 voeren de huidverzorging van de handen correct uit met aangepaste materialen en producten;	Voorbereidende handelingen - persoonlijke hygiëne - hygiëne van de materialen (reinen, desinfecteren, ontsmetten) - werkpost inrichten - klant installeren Nagelverzorging - nagellak verwijderen - knippen van de nagels - vijlen van nagels - weken en reinigen - achteruitduwen van de nagelriem - zuiver maken van de nagelplaat en de vrije boord - verwijderen van losse velletjes - nazicht en vijlen - witten van de vrije boord - polieren van de nagel Huidverzorging van de handen - puimen - aanbrengen van handcrème

- 12 verklaren het nut van de verschillende handelingen;
- 13 verklaren het doel van de massage van hand en arm; **Massage van hand en arm**
- doel van de massage
  - technieken
- 14 noemen de verschillende massagetechnieken op en lichten de te volgen stappen toe; - uitvoeren van de massage
- 15 verwoorden het doel van de verschillende technieken;
- 16 voeren de massagetechnieken soepel, correct en in de juiste volgorde uit;
- 17 brengen de verschillende lagen nagellak aan in de juiste volgorde en volgens aangeleerde techniek en lichten de te volgen stappen toe; **Lakken van de nagels**
- ontvetten van de nagels
  - techniek van het lakken van nagels:
    - basislak
    - gekleurde lak
    - toplak
- 18 verwerven handigheid en nauwkeurigheid bij het uitvoeren van de technieken;
- 19 gaan zuinig om met producten; **Veiligheid**
- 20 herkennen symbolen van gevaarlijke stoffen;
- 21 gaan veilig om met producten;
- 22 voorkomen, sorteren en recycleren afval;
- 23 verwerven en beheersen sociale en communicatieve vaardigheden en zien het belang ervan in voor het beroep; **Sociale en communicatieve vaardigheden**
- 24 schenken voortdurend aandacht aan een correcte lichaamshouding. **Ergonomie**

TWEEDE LEERJAAR VAN DE TWEEDE GRAAD

LEERPLANDOELSTELLINGEN

LEERINHOUDEN

De leerlingen

Vorbereidende handelingen

- 25 voeren de voorbereidende handelingen nauwkeurig uit binnen een bepaalde tijd;
- inoefenen en herhalen voorbereidende handelingen van het eerste leerjaar van de tweede graad

- 26 voeren een volledige nagelverzorging hygiënisch en nauwkeurig uit binnen een bepaalde tijd en gebruiken juiste producten en materialen en verklaren hun werkwijze;
- 27 noemen de benodigdheden op om ingescheurde nagels te herstellen;
- 28 herstellen ingescheurde nagels volgens aangeleerde methode;
- 29 omschrijven het nut van de huidverzorging van de handen;
- 30 noemen producten op voor de huidverzorging van de handen;
- 31 verzorgen de huid van de handen met aangepaste producten;
- 32 omschrijven de toepassingsmogelijkheden voor de verzorging van de huid van de handen;
- 33 verklaren hun werkwijze;
- 34 voeren de hand- en armmassage nauwkeurig uit en lichten de te volgen stappen toe;
- 35 lakken de nagels volgens aangeleerde methodes;
- 36 noemen de benodigdheden op voor het plaatsen van kunstnagels;
- 37 plaatsen met zorg kunstnagels en lichten de te volgen stappen toe;
- 38 verwerven handigheid bij het uitvoeren van de technieken;
- 39 voeren de verschillende technieken bij handverzorging uit binnen een bepaalde tijd;
- 40 gaan zuinig om met producten;
- 41 herkennen symbolen van gevaarlijke stoffen;
- Nagelverzorging**
- inoefenen van de voorbereidende nagelverzorging
  - nagelonderzoek
  - herstellen van ingescheurde nagels
- Huidverzorging**
- inoefenen van de huidverzorging
  - huidonderzoek
  - huidverzorging van de handen (U)
    - handmasker
    - peeling van de handen
    - paraffinemaskers
- Massage van hand en arm**
- inoefenen van massage van hand en arm
- Lakken**
- inoefenen lakken van nagels
  - eenvoudige modegebonden technieken
  - fantasielakken (U)
- Kunstnagels (U)**
- eenvoudige technieken
- Veiligheid**

- 42 gaan veilig om met producten;
- 43 voorkomen, sorteren en recycleren afval;
- 44 verwerven en beheersen sociale en communicatieve vaardigheden en zien het belang ervan in voor het beroep; **Sociale en communicatieve vaardigheden**
- 45 schenken voortdurend aandacht aan een correcte houding. **Ergonomie**

PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN

Zie ook rol van het lerarenteam/vakwerkgroep op pagina 10-11.

2-20-21-22-23-24-41-43-44-45

Reglement opmaken voor de praktijklessen in verband met hygiëne (persoonlijk, materiaal), houding, orde, sorteren en recycleren van afval, veiligheid, onderhoud ...

1-2-3-4-5-6

Dia's of videobeelden gebruiken om voorbereidende handelingen correct voor te stellen.

23-44

Het is belangrijk in de tweede graad aandacht te hebben voor sociale en communicatieve vaardigheden in functie van het werken op klanten in de derde graad.

Zie ook de Algemene doelstellingen.

5-10-14-17-27-34-37

Men werkt zoveel mogelijk met goed gekozen schetsen, foto's, ... om de technieken te verduidelijken.

7-10-11-16-17-25-26-28-31-34-35-37

Bij elke praktijkoefening hoort een welomschreven opdracht.

7-10-11-16-17-25-26-28-31-34-35-37

De inoefening wordt steeds voorafgegaan door een duidelijke uitleg door de leraar, eventueel gepaard gaande met een demonstratie.

10-11-16-17-26-28-31-34-35-37

In principe werken de leerlingen op mekaar, het is wenselijk een beurtsysteem te hanteren.

7-10-11-16-17-23-30-31-32-34-35-44

Tijdens de praktische oefeningen moet waar nodig verwezen worden naar de theoretische kennis. (Toegepaste anatomie en Vaktheorie)

13-14-15-16

Bij het aanleren van massagetechnieken steunen op de lessen Toegepaste anatomie.

16

De leraar voert zelf bij de leerlingen massagetechnieken uit om hen op die manier verschil van handelingen te leren aanvoelen.

7-10-11-16-17-26-28-31-34-35-37-39

In voldoende oefenmomenten voorzien om een zeker beheersingsniveau te bereiken.

7-10-11-16-17-25-26-28-31-34-35-37

Een nauwkeurige controle door de leraar is zeer belangrijk voor het opsporen en het verbeteren van fouten.

26-34-35

Wanneer de leerlingen de basistechnieken voldoende beheersen kunnen zij hiervoor een model meebrengen.

Eventueel in klantendienst voorzien in het tweede leerjaar van de tweede graad (voor de lessen handverzorging).

26-32

Met de leerlingen een behandelingsplan opstellen.

7-10-11-16-17-26-28-31-34-35-37

De leerlingen een persoonlijk werkboek laten bijhouden als ondersteuning van de praktijk. Hierin kan de leerling kritieke punten, technieken, ... noteren bij elke praktijkles. Het is vanzelfsprekend dat de leraar het werkboek regelmatig nakijkt.

24-45

Voldoende aandacht besteden aan ergonomie.

Het praktijklokaal zodanig schikken dat alle leerlingen de demonstraties goed kunnen volgen.

Leerlingen stimuleren om procesmatig hun werk kritisch te evalueren.

2 GELAATSVERZORGING

EERSTE LEERJAAR TWEEDE GRAAD

LEERPLANDOELSTELLINGEN

LEERINHOUDEN

De leerlingen

1	verklaren het belang van de voorbereidende handelingen;	Voorbereidende handelingen - persoonlijke hygiëne - hygiëne van de materialen (reinen, desinfecteren, ontsmetten) - werkpost inrichten - klant installeren
2	hebben aandacht voor hygiëne;	
3	herkennen en benoemen de materialen en producten;	
4	reinen, desinfecteren en ontsmetten de materialen;	
5	richten de werkpost in op een efficiënte manier;	
6	hebben aandacht voor het comfort van de klant;	
7	verklaren het nut van de verschillende stappen in de voorbereiding;	
8	reinen de gezichtshuid, ogen en lippen volgens de aangeleerde methode met aangepaste producten en materialen;	Reinigen van - de gezichtshuid: • oppervlakkig • diep • kompressen (U) - de ogen - de lippen
9	verklaren de werkwijze bij het reinigen;	
10	verzorgen de huid op een correcte manier met aangepaste producten en lichten de te volgen stappen toe;	Verzorgen - lotion - dagcrème - crèmemasker: aanbrengen en verwijderen
11	verklaren het doel en het gebruik van de producten bij de verschillende handelingen;	
12	hanteren het epileerpincet op een correcte manier;	Epileren (U)
13	epileren de wenkbrauwen onder leiding van de leraar;	

- 14 verwerven handigheid bij het uitvoeren van de technieken;
- 15 voeren de verschillende technieken bij gelaatsverzorging uit binnen een bepaalde tijd;
- 16 gaan zuinig om met producten;
- 17 herkennen symbolen van gevaarlijke stoffen; **Veiligheid**
- 18 gaan veilig om met producten;
- 19 voorkomen, sorteren en recycleren afval;
- 20 verwerven en beheersen sociale en communicatieve vaardigheden en zien het belang ervan in voor het beroep; **Sociale en communicatieve vaardigheden**
- 21 schenken voortdurend aandacht aan een correcte lichaamshouding. **Ergonomie**

TWEEDE LEERJAAR TWEEDE GRAAD

LEERPLANDOELSTELLINGEN

LEERINHOUDEN

De leerlingen

- 22 voeren de voorbereidende handelingen nauwkeurig uit binnen een bepaalde tijd; **Voorbereidende handelingen**
- 23 hebben aandacht voor hygiëne; – herhalen en inoefenen van de voorbereidende handelingen: inhouden van het eerste leerjaar van de tweede graad
- 24 hebben aandacht voor het comfort van de klant;
- 25 beheersen de techniek van het reinigen en het verzorgen van de huid, gebruiken aangepaste producten en verklaren hun werkwijze; **Reinigen**
- inoefenen van het oppervlakkig en diep reinigen
- gebruik van kompressen
- Verzorgen**
- aanbrengen van een lotion, dagcrème
- 26 hanteren het epileerpincet op een correcte wijze; **Epilieren van de wenkbrauwen**
- techniek
- vormen
- 27 epilieren de wenkbrauwen onder leiding van de leraar; – correcties (U)

- 28 houden bij het epileren rekening met de verschillende wenkbrauwvormen;
- 29 voeren de verschillende handelingen nauwkeurig uit en in een verantwoorde volgorde;
- 30 verklaren de werkwijze bij de verschillende handelingen;
- 31 onderzoeken de huid in functie van de verzorging en het gebruik van producten; **Beperkt huidonderzoek**
- 32 registreren de gegevens correct op een steekkaart;
  - eenvoudige steekkaart invullen:
    - gegevens van de klant (model)
    - uiterlijke kenmerken van de huid (zie Toegepaste anatomie doelstelling 46)
      - normale
      - droge
      - vette
      - gemengde
- 33 verantwoorden het nut van een huidonderzoek;
- 34 omschrijven het doel van de massage en lichten de te volgen stappen toe; **Massage**
- 35 voeren de massage in de aangeleerde volgorde uit en verantwoorden de werkwijze;
  - doel
  - producten
  - technieken
- 36 verwerven handigheid en soepelheid bij het masseren;
- 37 passen verschillende soorten maskers toe op een correcte manier; **Maskers**
- 38 werken nauwkeurig bij het verwijderen van maskers;
  - herhaling aanbrengen en verwijderen van crèmemaskers
  - toepassen van verschillende soorten maskers
- 39 bespreken het gebruik van het dampapparaat en de verstuiver; **Apparaten**
- 40 gebruiken de apparaten op een correcte manier;
  - dampapparaat
  - verstuiver
- 41 gaan veilig om met de apparaten;
- 42 verwerven handigheid bij het uitvoeren van de technieken;
- 43 voeren de verschillende technieken bij gelaatsverzorging uit binnen een bepaalde tijd;
- 44 werken nauwkeurig bij het inoefenen van de verschillende technieken;

- 45 gaan zuinig om met producten en elektriciteit;
- 46 herkennen symbolen van gevaarlijke stoffen; **Veiligheid**
- 47 gaan veilig om met producten;
- 48 voorkomen, sorteren en recycleren afval;
- 49 verwerven en beheersen sociale en communicatieve vaardigheden en zien het belang ervan in voor het beroep; **Sociale en communicatieve vaardigheden**
- 50 schenken voortdurend aandacht aan een correcte lichaamshouding. **Ergonomie**

Pedagogisch-didactische wenken

Zie ook rol van het lerarenteam/vakwerkgroep op pag. 10-11.

2-4-17-18-19-20-23-41-45-46-47-48-49

Reglement opmaken voor de praktijklessen in verband met hygiëne (persoonlijk, materiaal), houding, orde, sorteren en recupereren van afval, veiligheid, onderhoud ...

1-2-3-4-5-6

Dia's of videobeelden gebruiken om voorbereidende handelingen correct voor te stellen.

20-49

Het is belangrijk in de tweede graad aandacht te hebben voor sociale en communicatieve vaardigheden in functie van het werken op klanten in de derde graad.
Zie ook de Algemene doelstellingen.

8-9-12-13-25-26-28-35-37-39

Men werkt zoveel mogelijk met goed gekozen schetsen, foto's ... om de technieken te verduidelijken.

4-5-9-10-12-13-15-25-27-29-31-35-37-40

Bij elke praktijkoefening hoort een welomschreven opdracht.

4-5-6-9-10-13-15-22-25-27-29-31-35-37-40

De inoefening wordt steeds voorafgegaan door een duidelijke uitleg door de leraar, eventueel gepaard gaande met een demonstratie.

9-10-13-15-25-27-31-35-37-40

In principe werken de leerlingen op mekaar, het is wenselijk een beurtsysteem te hanteren.

3-8-9-11-12-20-25-28-30-31-32-33-34-35-37-39

Tijdens de praktische oefeningen moet waar nodig steeds verwezen worden naar de theoretische kennis. (Toegepaste anatomie en Vaktheorie)

34-35

Bij het aanleren van massagetechnieken steunen op de lessen Toegepaste anatomie.

35-36

De leraar voert zelf bij de leerlingen massagetechnieken uit om hen op die manier verschil van handelingen te laten aanvoelen.

5-8-9-10-14-15-22-25-26-29-31-35-36-37-38-40

In voldoende oefenmomenten voorzien om een zeker beheersingsniveau te bereiken.

9-10-12-13-15-22-25-26-27-29-31-32-35-36-37-38-40

Een nauwkeurige controle door de leraar is zeer belangrijk voor het opsporen en het verbeteren van fouten.

3-4-5-6-7-9-10-11-12-25-30-34-39

De leerlingen een persoonlijk werkboek laten bijhouden als ondersteuning van de praktijk. Zorg voor goede structurering ervan.

Hierin kan de leerling kritieke punten, technieken ... noteren bij elke praktijkles. Het is vanzelfsprekend dat de leraar het werkboek regelmatig nakijkt.

21-50

Voldoende aandacht besteden aan ergonomie.

4-5-6-8-10-12-24-25-26-35-37-39

Het praktijklokaal zodanig schikken dat alle leerlingen de demonstraties goed kunnen volgen.

9-10-25-35-37

In de tweede graad is het aanleren van technieken belangrijk. Het is niet echt nodig een zeer uitgebreid productengamma te gebruiken.

31-33

Onder leiding van de leraar een huidonderzoek uitvoeren in functie van het gebruik van de juiste producten.

31-32

Via rollenspel en met goed omschreven opdrachten, leren dialogeren om de juiste gegevens te verkrijgen voor het invullen van de klantenfiche.

Leerlingen stimuleren om procesmatig hun werk kritisch te evalueren.

3 MAKE-UP

EERSTE LEERJAAR VAN DE TWEEDE GRAAD

LEERPLANDOELSTELLINGEN

LEERINHOUDEN

De leerlingen

1	verklaren het belang van de voorbereidende handelingen;	Voorbereidende handelingen - persoonlijke hygiëne - hygiëne van de materialen (reinigen, desinfecteren, ontsmetten) - werkpost inrichten - klant installeren
2	hebben aandacht voor hygiëne;	
3	reinigen, ontsmetten en desinfecteren de materialen;	
4	herkennen en benoemen het materiaal en producten;	
5	richten de werkpost in op een efficiënte manier en verklaren het nut ervan;	
6	hebben aandacht voor het comfort van de klant;	
7	reinigen en verzorgen de huid met aangepaste producten en op de juiste manier;	Voorbereiden van de huid - reinigen - lotion - dagcrème
8	omschrijven het belang van de houding van de klant bij het uitvoeren van make-up;	Houding van de klant
9	hanteren de materialen op een correcte wijze;	Basistechnieken en producten aanbrengen van
10	gebruiken de juiste technieken bij het aanbrengen van make-up-producten en verantwoord de werkwijze;	- fond de teint - corrector - wangenrood - oogschaduw - oogpotlood (U) - wenkbrouwenpotlood - mascara - lippenpotlood - lippenstift
11	lichten de te volgen stappen toe;	
12	voeren een eenvoudige make-up uit aangepast aan hun leeftijd;	
13	verwerven handigheid bij het uitvoeren van de technieken;	
14	gebruiken correcte vakterminologie;	

- 15 gaan zuinig om met producten;
- 16 gaan veilig om met producten; **Veiligheid**
- 17 voorkomen, sorteren en recycleren afval;
- 18 verwerven en beheersen sociale en communicatieve vaardigheden en zien het belang ervan in voor het beroep; **Sociale en communicatieve vaardigheden**
- 19 schenken voortdurend aandacht aan een correcte lichaamshouding; **Ergonomie**

TWEEDE LEERJAAR TWEEDE GRAAD

LEERPLANDOELSTELLINGEN	LEERINHOUDEN
20 voeren de voorbereidende handelingen nauwkeurig uit binnen een bepaalde tijd;	Voorbereidende handelingen – inoefenen en herhalen van de voorbereidende handelingen: inhouden van het eerste leerjaar van de tweede graad
21 hebben aandacht voor hygiëne;	
22 verzorgen de huid als voorbereiding op de make-up;	
23 gebruiken materialen en producten op een correcte manier;	Make-up – herhalen en inoefenen van de basistechnieken
24 noemen de verschillende make-up-producten op en bespreken hun toepassingsmogelijkheden;	Techniek van het aanbrengen van producten met verschillende textuur
25 maken een verantwoorde keuze uit de verschillende make-up-producten;	Make-up van de gezichtshuid – corrector – gekleurde dagcrème
26 gebruiken de juiste technieken en materialen bij het aanbrengen van de verschillende soorten producten;	– vloeibare of crèmevormige fond de teint – compacte fond de teint – poeders (losse, compacte) – wangenrood (crème, poeder)
27 voeren een eenvoudige make-up uit met producten van verschillende texturen in een verantwoorde volgorde;	Make-up van de ogen – vloeibaar – crème – poeder
28 verantwoorden hun werkwijze;	
29 gebruiken de juiste vakterminologie;	Make-up van de lippen – potlood – lippenstift – lippenglans

- 30 gebruiken make-up-producten op een correcte manier en in een verantwoorde volgorde;
- 31 maken een verantwoorde kleurkeuze; **Kleurkeuze**
warme en koude kleuren, kleuren in onderlinge harmonie
- 32 noteren de gebruikte make-up-producten op een fiche; **Make-up-fiche**
- 33 verwerven handigheid bij het uitvoeren van de technieken;
- 34 voeren de verschillende technieken bij make-up uit binnen een bepaalde tijd;
- 35 gaan zuinig om met producten;
- 36 herkennen symbolen van gevaarlijke stoffen; **Veiligheid**
- 37 gaan veilig om met producten;
- 38 voorkomen, sorteren en recycleren afval;
- 39 verwerven en beheersen sociale communicatieve vaardigheden en zien het belang ervan in voor het beroep; **Sociale en communicatieve vaardigheden**
- 40 schenken voortdurend aandacht aan een correcte lichaamshouding. **Ergonomie**

PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN

Zie ook rol van het lerarenteam/vakwerkgroep op pag. 10-11.

2-3-16-17-18-19-21-35-36-37-38-39

Reglement opmaken voor de praktijklessen in verband met hygiëne (persoonlijk, materiaal), houding, orde, sorteren en recupereren van afval, veiligheid, onderhoud ...

2-3-4-5-6-8-20-21

Dia's of videobeelden gebruiken om voorbereidende handelingen correct voor te stellen.

18-39

Het is belangrijk in de tweede graad aandacht te hebben voor sociale en communicatieve vaardigheden in functie van het werken op klanten in de derde graad.

Zie ook de Algemene doelstellingen.

10-24-26-27

Men werkt zoveel mogelijk met goed gekozen schetsen, foto's ... om de technieken te verduidelijken.

5-7-12-20-22-26-27-30-32

Bij elke praktijkoefening hoort een welomschreven opdracht.

5-7-12-20-22-26-27-30-32

De inoefening wordt steeds voorafgegaan door een duidelijke uitleg door de leraar, eventueel gepaard gaande met een demonstratie.

7-12-14-20-27-34

In principe werken de leerlingen op mekaar, het is wenselijk een beurtsysteem te hanteren.

3-9-10-18-23-24-25-26-28-39

Tijdens de praktische oefeningen moet waar nodig steeds verwezen worden naar de theoretische kennis. (Vaktheorie)

5-7-9-12-13-14-22-27-33

Voldoende oefenmomenten voorzien om een zeker beheersingsniveau te bereiken.

7-9-10-12-14-20-22-23-26-27-30-32-34

Een nauwkeurige controle door de leraar is zeer belangrijk voor het opsporen en het verbeteren van fouten.

22-27

Wanneer de leerlingen de basistechnieken voldoende beheersen kunnen zij hiervoor een model meebrengen.

5-7-10-20-22-24-25-28-29-31-32

De leerlingen een persoonlijk werkboek laten bijhouden als ondersteuning van de praktijk. Zorg voor goede structurering ervan.

Hierin kan de leerling kritieke punten, technieken ... noteren bij elke praktijkles. Het is vanzelfsprekend dat de leraar het werkboek regelmatig nakijkt.

19-40

Voldoende aandacht besteden aan ergonomie.

7-8-9-12-26-27-32

Het praktijklokaal zodanig schikken dat alle leerlingen de demonstraties goed kunnen volgen.

24-25-26

Via gerichte opdrachten de leerlingen verschillen laten ontdekken bij het gebruik van make-up-producten met verschillende texturen.

27-31

Via rollenspel en met goed omschreven opdrachten, leren dialogeren om de juiste gegevens te verkrijgen voor het invullen van een eenvoudige make-upfiche.

10-26-27-30

In de tweede graad vooral aandacht besteden aan het uitvoeren van juiste technieken en het leren toepassen van verschillende producten.

25-27-31

Onder begeleiding van de leraar een verantwoorde producten- en kleurkeuze maken.

Leerlingen stimuleren om procesmatig hun werk kritisch te evalueren.

4 HAARZORG

De leerlingen hebben een zekere voorkennis vanuit de dagelijkse ervaring, hun interesse voor en hun volgen van de mode, de reclame rond de haarverzorgingsmiddelen, de artikels en de foto's in tijdschriften en dagbladen.

EERSTE LEERJAAR TWEEDE GRAAD

LEERPLANDOELSTELLINGEN

LEERINHOUDEN

De leerlingen

1	verklaren het belang van de voorbereidende handelingen;	Voorbereidende handelingen
2	hebben aandacht voor hygiëne;	– persoonlijke hygiëne
3	reinigen en onderhouden de materialen;	– hygiëne van de materialen (reinigen, desinfecteren, ontsmetten)
4	richten de werkpost in op een efficiënte manier en verklaren het nut ervan;	– werkpost inrichten
5	herkennen en benoemen de materialen en producten;	– klant installeren
6	voeren de verschillende technieken uit volgens de aangeleerde methode;	Ontwarren van de haren
7	werken met de juiste materialen;	– materialen
8	gebruiken aangepaste producten;	– techniek
9	voeren de massage van de hoofdhuid nauwkeurig uit;	Wassen van de haren
10	lichten de te volgen stappen toe;	– producten
11	verwerven handigheid bij het uitvoeren van de verschillende technieken;	– techniek
12	gaan zuinig om met producten en water;	Massage van de hoofdhuid
13	omschrijven de betekenis van brushen;	– techniek
14	benoemen de benodigdheden bij brushen;	Verzorgen van de haren
		– producten
		– toepassing
		Verstevigen van de haren
		– producten
		– toepassing
		Brushen
		– haardroger
		– materialen
		– verdelingen

- 15 verwerven handigheid bij het hanteren van haardroger en borstels; – techniek:
- met de handen
  - met verschillende borstels
- 16 voeren de brushingoefeningen vlot uit met aangepaste producten; – afwerken:
- producten
  - technieken
- 17 verklaren de werkwijze bij brushing; • met het krulijzer
- 18 werken de brushing of met aangepaste producten en technieken;
- 19 hanteren het krulijzer volgens aangeleerde methode;
- 20 maken eenvoudige kapsels;
- 21 omschrijven de betekenis van watergolven; **Watergolven (U)**
- droogkap
  - materialen
  - verdelingen in functie van de oprolling
- 22 plaatsen haarrollen op een juiste manier; – technieken
- 23 maken eenvoudige kapsels; – kapsel met haarrollers
- 24 gaan veilig om met producten en apparaten; – afwerken:
- producten
  - technieken
- 25 werken de watergolf af met aangepaste producten en technieken;
- 26 voeren eenvoudige technieken uit op lang haar; **Verwerken van lang haar**
- eenvoudige vlechtoefeningen
  - maken van een staart
  - gebruik van het elektrisch krulijzer
  - eenvoudige opsteekkapsels (U)
- 27 verwerven handigheid bij het uitvoeren van de technieken;
- 28 gaan zuinig om met producten, water en elektriciteit;
- 29 gaan veilig om met producten en apparaten; **Veiligheid**
- 30 voorkomen, sorteren en recycleren afval;
- 31 verwerven en beheersen sociale en communicatieve vaardigheden en zien het belang ervan in voor het beroep; **Sociale en communicatieve vaardigheden**
- 32 schenken voortdurend aandacht aan een correcte lichaamshouding. **Ergonomie**

TWEEDE LEERJAAR TWEEDE GRAAD (alleen voor scholen die ervoor kiezen)

LEERPLANDOELSTELLINGEN

LEERINHOUDEN

De leerlingen

33	voeren de basisvaardigheden vlot en nauwkeurig uit;	Inoefenen van de basisvaardigheden van het eerste leerjaar van de tweede graad
34	omschrijven de betekenis van watergolven;	Watergolven
35	plaatsen haarrollers op een juiste manier;	– droogkap
36	maken eenvoudige kapsels;	– materialen
37	gaan veilig om met producten en apparaten;	– verdelingen in functie van de oprolling
38	werken de watergolf af met aangepaste producten en technieken;	– technieken
39	maken kapsels rekening houdend met:	Eenvoudige kapsels
	– kwaliteit van het haar,	– opsteekkapsels
	– producten,	– kapsels op korte en lange haren
	– materieel,	– gebruik van krulijzer op kort en lang haar
	– afwerking;	
40	bespreken de toonhoogten en kleurkarakters en passen de producten zorgvuldig toe;	Kleuren (U)
		– niet-oxidatieve kleurproducten
41	verwerven handigheid bij het uitvoeren van de technieken;	
42	gaan zuinig om met producten, water en elektriciteit;	
43	gaan veilig om met producten en apparaten;	Veiligheid
44	voorkomen, sorteren en recycleren afval;	
45	verwerven en beheersen sociale en communicatieve vaardigheden en zien het belang ervan in voor het beroep;	Sociale en communicatieve vaardigheden
46	schenken voortdurend aandacht aan een correcte lichaamshouding.	Ergonomie

Zie ook: rol van het lerarenteam/vakwerkgroep op pag. 10-11.

2-3-12-24-28-29-30-31-37-45

Reglement opmaken voor de praktijklessen in verband met hygiëne (persoonlijk, materiaal), houding, orde, sorteren en recupereren van afval, veiligheid, onderhoud ...

6-9-15

De leraar voert bij de leerlingen het ontwarren en wassen van de haren, massage van de hoofdhuid .... uit om op die manier het verschil van handelingen aan te voelen.

6-9-15-18-19-22-26-35

Dia's of videobeelden gebruiken om technieken correct voor te stellen.

31-40

Het is belangrijk in de tweede graad aandacht te hebben voor sociale en communicatieve vaardigheden.

9-13-19-22-26

Men werkt zoveel mogelijk met goed gekozen schetsen, foto's ... om de technieken te verduidelijken.

6-9-11-15-16-18-19-20-22-23-25-26-33-35-36-38-39

Bij elke praktijkoefening hoort een welomschreven opdracht.

6-9-11-15-16-18-19-20-22-23-25-26-33-35-36-38-39

De inoefening wordt steeds voorafgegaan door een duidelijke uitleg door de leraar, eventueel gepaard gaande met een demonstratie.

6-9-11-15-16-18-19-22-23-25-26-33-35-38-39

Voldoende oefenmomenten voorzien om een zeker beheersingsniveau te bereiken.

6-9-11-15-16-18-19-20-22-23-25-26-33-35-36-39-40

Een nauwkeurige controle door de leraar is zeer belangrijk voor het opsporen en het verbeteren van fouten.

16-18-20-26-36-39

Hedendaagse trends en eigen creativiteit aan bod laten komen en verwerken in de verschillende praktijkoefeningen.

32-46

Voldoende aandacht besteden aan ergonomie.

Leerlingen stimuleren om procesmatig hun werk kritisch te evalueren.

De leerlingen technieken aanleren op oefenhoofden en/of op mekaar.

5 VOETVERZORGING

TWEEDE LEERJAAR VAN DE TWEEDE GRAAD

LEERPLANDOELSTELLINGEN

LEERINHOUDEN

De leerlingen

1	verklaren het belang van de voorbereidende handelingen;	Voorbereidende handelingen - persoonlijke hygiëne - hygiëne van de materialen (reinigen, ontsmetten) - werkpost inrichten - klant installeren
2	hebben aandacht voor hygiëne;	
3	reinigen, desinfecteren en ontsmetten de materialen;	
4	herkennen en benoemen het materiaal;	
5	voeren de voorbereidende handelingen nauwkeurig uit en volgens hygiënische normen;	
6	richten de werkpost in op een efficiënte manier en verklaren het nut ervan;	
7	hebben aandacht voor het comfort van de klant;	
8	herkennen en benoemen de producten bij voetverzorging;	Voetbad - reinigen
9	noemen de verschillende handelingen bij voetverzorging op en verklaren het nut ervan;	Nagelverzorging - verwijderen van nagellak - knippen van de nagels - vijlen van de nagels - reinigen van de nagelplaat/vrije boord
10	reinigen de voeten als voorbereiding op de voetverzorging;	
11	noemen de opeenvolgende technieken van de nagelverzorging op en lichten de te volgen stappen toe;	
12	voeren de nagelverzorging hygiënisch en nauwkeurig uit met aangepaste producten en de juiste materialen;	
13	voeren de huidverzorging van de voeten nauwkeurig uit met aangepaste materialen en producten en verklaren het doel en werkwijze bij de verschillende handelingen;	Huidverzorging van de voet - raspen van eelt - voetcrème aanbrengen - paraffine (U)

- 14 omschrijven de toepassingsmogelijkheden – peeling (U)
voor de verzorging van de huid van de voeten;
- 15 verklaren het doel van de massage van voet en **Massage van voet en onderbeen**
onderbeen;
– technieken
– eenvoudige voetoefeningen (U)
- 16 noemen de verschillende massagetechnieken
op;
- 17 voeren de massagetechnieken soepel uit in de
juiste volgorde en verantwoorden hun werk-
wijze;
- 18 voeren eenvoudige voetoefeningen uit om de
gewrichten te versoepelen;
- 19 lakken de nagels volgens de aangeleerde tech- **Lakken van de nagels**
niek;
– ontvetten
– lakken:
• onderlak
• gekleurde lak
• toplak
- 20 verwerven handigheid bij het uitvoeren van de
technieken;
- 21 voeren de verschillende technieken bij voet-
verzorging uit binnen een bepaalde tijd;
- 22 herkennen symbolen van gevaarlijke stoffen; **Veiligheid**
- 23 gaan veilig om met producten;
- 24 voorkomen, sorteren en recycleren afval;
- 25 verwerven en beheersen sociale en communi- **Sociale en communicatieve vaardigheden**
catieve vaardigheden en zien het belang ervan
in voor het beroep;
- 26 schenken voortdurend aandacht aan een cor- **Ergonomie**
recte lichaamshouding.

Zie ook: rol van het lerarenteam/vakwerkgroep op pag. 10-11.

2-5-10-22-23-24-25

Reglement opmaken voor de praktijklessen in verband met hygiëne (persoonlijk, materiaal), houding, orde, sorteren en recupereren van afval, veiligheid, onderhoud ...

6-7-9-10-11-15-18

Dia's of videobeelden gebruiken om technieken correct voor te stellen.

25

Het is belangrijk in het tweede leerjaar van de tweede graad aandacht te hebben voor sociale en communicatieve vaardigheden in functie van het werken op klanten in de derde graad.

11-16-17-19

Men werkt zoveel mogelijk met goed gekozen schetsen, foto's ... om de technieken te verduidelijken.

5-10-12-13-17-18-19

Bij elke praktijkoefening hoort een welomschreven opdracht.

5-10-12-13-17-18-19

De inoefening wordt steeds voorafgegaan door een duidelijke uitleg door de leraar, eventueel gepaard gaande met een demonstratie.

12-13-17-18-19

In principe werken de leerlingen op mekaar, het is wenselijk een beurtsysteem te hanteren.

3-4-8-11-12-13-14-15-17-18-19-25

Tijdens de praktische oefeningen moet waar nodig steeds verwezen worden naar de theoretische kennis. (Toegepaste anatomie en Vaktheorie)

15-17-18

Bij het aanleren van massagetechnieken steunen op de lessen Toegepaste anatomie.

15-17

De leraar voert bij de leerlingen massagetechnieken uit om op die manier het verschil van handelingen te laten aanvoelen.

5-10-12-13-17-18-19

Voldoende oefenmomenten voorzien om een zeker beheersingsniveau te bereiken.

5-10-12-13-17-18-19

Een nauwkeurige controle door de leraar is zeer belangrijk voor het opsporen en het verbeteren van fouten.

12-13-17-18-19

Wanneer de leerlingen de basistechnieken voldoende beheersen kunnen zij hiervoor een model meebrengen.

4-6-7-8-9-11-14-15-16

De leerlingen een persoonlijk werkboek laten bijhouden als ondersteuning van de praktijk. Zorg voor een heldere structurering ervan.

Hierin kan de leerling kritieke punten, technieken ... noteren bij elke praktijkles. Het is vanzelfsprekend dat de leraar het werkboek regelmatig nakijkt.

26

Voldoende aandacht besteden aan ergonomie.

10-12-13-17-18-19

Het praktijklokaal zodanig schikken dat alle leerlingen de demonstraties goed kunnen volgen.

Leerlingen stimuleren om procesmatig hun werk kritisch te evalueren.

AV	Kunstgeschiedenis/		
AV	Plastische opvoeding/		
TV	Bio-esthetiek		
	Stijlleur	1	1

EERSTE EN TWEEDE LEERJAAR VAN DE TWEDE GRAAD - GRAADLEERPLAN

Beginsituatie

Alle leerlingen uit de eerste graad werden in de lessen Godsdienst en Geschiedenis in zekere mate geconfronteerd met onze veranderde samenleving en met actuele stijlen die soms verwijzen naar historische stijlen en trends.

Ze hebben een zeker inzicht in de algemene geschiedenis waarop de leraar Stijlleur kan inspelen.

LEERPLANDOELSTELLINGEN

LEERINHouden

De leerlingen

1 omschrijven de begrippen mode en stijl; 2 tonen aan dat mode en het kader waarin de mens zich beweegt verband houden met elkaar; 3 bespreken elementen die de mode beïnvloeden; 4 bespreken specifieke aspecten van de schoonheidsverzorging in de verschillende perioden; 5 associëren het nut van de lessen stijlleur met de opleiding (mode, creativiteit, evolutie, tendensen, overdrijvingen, veranderde levensstandaard, gewijzigde economie ...);	Mode - begrippen: mode, stijl - voorgeschiedenis - modeverschijnselen - sociale religieuze, klimatologische en culturele invloeden Oude beschavingen - Egypte - Klein-Azië - Griekenland - Rome De Middeleeuwen - Byzantijnse periode - Romaanse periode - Gotische periode De Renaissance - Vroeg-Renaissance - Hoog-Renaissance - Laat-Renaissance Bespreken van
6 beredeneren onder leiding de historische achtergrond van elke periode;	Algemeen historisch kader/tijdsgeest

7 herkennen en beschrijven de kenmerken van **Invloeden op de mode** de kunst uit de belangrijkste periodes aan de hand van bronnenmateriaal, afbeeldingen, enz.;

- kunst
- godsdienst
- maatschappij
- levensbeschouwing ...

8 omschrijven de tendensen en schoonheids-idealen van het modebeeld van de opeenvolgende perioden aan de hand van afbeeldingen;

Modebeeld van man en vrouw

9 omschrijven de invloeden van maatschappelijke groepen in functie van de opschik;

- algemene kenmerken van de haardracht
- algemene kenmerken van de opschik
- basisvormen van de kledij

10 tonen via voorbeelden aan dat bepaalde streken of landen toonaangevend waren of zijn bij de mode-evolutie en de modeverspreiding;

- silhouet/totaalbeeld
- accessoires (U)

11 herkennen via observatie geschiedkundige periodes en lichten ze bondig toe;

12 documenteren zich.

PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN

Vertrek in de mate van het mogelijke van de actualiteit, van moderne modellen en leg de link naar de geschiedenis. Vermijd daarna 'geschiedschrijven' en doceren. Het gaat voor leerlingen om actieve lessen.

De leraar dient bij de tijdsverdeling rekening te houden met de voorziene lestijd en het totaal aan leerinhouden van het leerplan.

Het meegeven van een visie en methode is belangrijker dan het bijbrengen van een grote hoeveelheid encyclopedische kennis!

Naast vakkennis en pedagogische onderlegdheid zijn geestdrift en gedrevenheid van de leraar onmisbare kwaliteiten om het vooropgezette doel te bereiken.

De interesse van de leerlingen zal meer naar het eigen studiegebied gaan, zodat het vak Stijl leer niet beperkt blijft tot algemene aspecten, maar refereert naar kunst, mode en opschik.

De leraar tracht via de lessen stijl leer de leerlingen de belangstelling bij te brengen voor andere culturen, waardering op te brengen voor menselijke vrijheden en het respecteren van bepaalde levensstijlen. Overleg met de leraar Geschiedenis kan tot interessante links en zo tot transfervaardigheid leiden.

Vertrekken van hedendaagse mode en aan de hand van foto's, elementen opzoeken die aansluiten bij onder andere de Oudheid, de Middeleeuwen en de Renaissance.

De leraar vertrekt van een totaalbeeld van de mode en gebruikt hiervoor foto's, transparanten, video's, cd-rom, ... om via duidelijke opdrachten de leerstof vast te zetten.

De leerinhouden worden waar mogelijk aangebracht vertrekkend vanuit een representatief beeld (dia, foto, illustratie, cd-rom, ...). Werk eerder exemplarisch dan encyclopedisch.

Bij het tonen van bijvoorbeeld films zich beperken tot een fragment; dit werkt minder verwarrend dan een grote hoeveelheid beeldmateriaal.

Enkel de meest typische kapsels bespreken en zeer gericht kiezen.

De historische achtergrond kan als zelfstandige leerinhoud aangebracht worden doch ook als verklarende ondersteunende inhoud bij mode- of kunstverschijnselen.

De volgorde van de leerinhouden in verband met historische achtergrond, kunst en mode is niet bindend. Deze kan naar gelang van de belangrijkeheidsgraad als vertrekpunt of basis voor een periode dienen.

Om leerlingen goed te leren omgaan met bronnenmateriaal, is het belangrijk hen regelmatig bepaalde leerstofitems zelf te laten opzoeken via gerichte opdrachten.

Als hulpmiddel om de tijdsgeest te illustreren en beter te laten aanvoelen, kan de leraar gebruikmaken van muziek- en filmfragmenten.

Niet enkel kopieën (vooral kleurkopieën) laten nemen om in een documentatiemap te steken, dit is te eenvoudig en heeft geen pedagogische meerwaarde.

De leraar geeft altijd duidelijke opdrachten bij bezoek aan een tentoonstelling, bekijken van videobeelden, ...

In bepaalde musea kan men op een leerlingvriendelijke manier kunst leren bekijken en waarderen. Dit vraagt een degelijke voorbereiding en formulering van opdrachten naar leerlingen toe.

Om de lessen op een optimale pedagogische manier te kunnen geven, is het wenselijk dat deze lessen doorgaan in een lokaal met diverse projectiemogelijkheden.

Beginsituatie

De leerlingen vertrekken grotendeels vanuit dezelfde beginsituatie.

Ze hebben een zekere voorkennis van schoonheidsproducten en materialen vanuit contact met de reclame, persoonlijk gebruik, bezoek aan parfumerie, enz.

De kennis van professionele producten en materialen is meestal nieuw.

Ze hebben een beeld van het beroep van schoonheidsspecialiste via tijdschriften, tv ...

EERSTE LEERJAAR TWEEDE GRAAD

LEERPLANDOELSTELLINGEN

LEERINHOUDEN

De leerlingen

1	noemen de activiteiten die uitgevoerd worden in het schoonheidsinstituut;	Beroep van schoonheidsspecialiste – activiteiten – beroepsgebonden houdingen
2	noemen de eisen gesteld aan het beroep van schoonheidsspecialiste;	– eisen gesteld aan het beroep van schoonheidsspecialiste
3	omschrijven het belang van vakbekwaamheid;	– vakbekwaam
4	lichten het belang van een goede communicatie toe;	– sociale vaardigheden: • omgaan met mensen • zelfkennis (zelfbeeld)
5	bespreken de voorwaarden voor een goed menselijk contact;	• assertiviteit • weerbaarheid
6	omschrijven het belang van communicatieve vaardigheden; ervaren/verwoorden het belang van communicatieve vaardigheden;	– communicatieve vaardigheden: • verbale • non-verbale – commerciële vaardigheden
7	verklaren het belang van hygiëne in een dienstverlenend beroep;	Hygiëne – persoonlijke hygiëne – hygiëne tegenover klanten – hygiëne in het schoonheidssalon – reinigen, desinfecteren en ontsmetten producten en gebruik
8	omschrijven het belang van een juiste lichaamshouding;	Ergonomie – lichaamshouding

- 9 verklaren het begrip veiligheid voor het beroep;
Veiligheidsmaatregelen
 – in het instituut/praktijklokaal
 – veiligheidsvoorschriften in functie van behandelingen, producten en apparaten
- 10 bespreken de in acht te nemen veiligheidsvoorschriften;
- 11 worden zich bewust van het toepassen van de juiste veiligheidsvoorschriften;
- 12 definiëren de indeling van cosmetica;
Indeling van cosmetica
 – reinigend
 – beschermend
 – verzorgend
 – decoratief
- 13 verklaren het belang van de productenkennis;
Productenleer
 Bespreken (doel, soorten, voorkomen, eigenschappen, vereisten, gebruik, werking ...) van:
- 14 noemen hand- en nagelproducten op;
 – nagelverfraaiingsproducten
- 15 bespreken handverzorgings- en nagelproducten in functie van de praktijklessen;
 – nagelverzorgingsproducten
 – nagellakremover
 – handverzorgingsproducten
- 16 gebruiken de juiste vakterminologie;
- 17 noemen de soorten gelaatsverzorgingsproducten op;
 – gelaatsverzorgingsproducten:
 • het begrip *pH*-waarde (elementair)
 • reinigingsproducten:
 water
 zeep
 melk; crème ...
 gezichtswater
- 18 omschrijven het begrip *pH* en *pH*-schaal;
- 19 noemen de soorten reinigingsproducten en bespreken de invloeden op de huid;
- 20 beschrijven doel, werking en gebruik van gelaatsverzorgingsproducten;
- 21 noemen de eisen gesteld aan gelaatsbeschermende producten;
 – gelaatsbeschermende producten:
 crème, fluide ...
- 22 argumenteren het nut van het gebruik van schoonheidsproducten;
- 23 vergelijken professionele en niet-professionele producten;
- 24 documenteren zich in verband met de verschillende materialen;
Materialenkennis
 Bespreken (grondstoffen, soorten, vereisten, gebruik ...) van materialen voor
 – gelaatsverzorging

25	noemen de grondstoffen op van de verschillende materialen;	– handverzorging – make-up
26	omschrijven hygiëne en onderhoud van de materialen;	
27	maken een verantwoorde materiaalkeuze;	
28	gebruiken de correcte vakterminologie;	
29	vergelijken professioneel en niet-professioneel materiaal.	

TWEEDE LEERJAAR TWEEDE GRAAD

LEERPLANDOELSTELLINGEN

LEERINHOUDEN

De leerlingen

30	bespreken de eisen gesteld aan het beroep van schoonheidsspecialiste;	Bondige herhaling: beroep van schoonheidsspecialiste (eerste leerjaar van de tweede graad)
31	weten dat er een Koninklijk Besluit bestaat dat het beroep van schoonheidsspecialiste regelt en kennen de grote lijsten ervan;	
32	noemen de belangrijkste materialen en instrumenten van de schoonheidsspecialiste;	Materialen- en instrumentenkennis Bespreken van:
33	bespreken de grondstoffen waaruit de materialen en instrumenten vervaardigd zijn;	– epileerpincet – instrumenten voor voetverzorging – grondstoffen – voor- en nadelen
34	omschrijven onderhoud en hygiëne van de materialen en instrumenten;	– soorten – vereisten – gebruik ...
35	maken een verantwoorde keuze;	
36	documenteren zich in verband met de verschillende materialen en instrumenten en vergelijken professioneel en niet-professioneel materiaal;	
37	bespreken doel, soorten, voorkomen, eigenschappen, vereisten en werking van de verschillende producten;	Productenleer Bespreken (doel, soorten, voorkomen, eigenschappen, vereisten, werking ...) van producten die in de praktijk worden gebruikt (aanvulling bij het eerste leerjaar): – make-up-producten

- gelaatsverzorgingsproducten
  - nagel- en nagelverzorgingsproducten
  - voetverzorgingsproducten
  - massageproducten
  - producten voor kunstnagels (U)
- 38 beschrijven de verschillende apparaten;
- 39 lichten het gebruik en onderhoud toe;
- 40 lichten de in acht te nemen veiligheidsvoorschriften toe;
- 41 formuleren doel en gebruik;
- 42 vergelijken professionele en niet-professionele apparaten;
- 43 omschrijven doel en invloeden van de massage;
- 44 noemen de factoren die invloed hebben op de massage;
- 45 bespreken de indicaties en contra-indicaties bij massage;
- 46 benoemen de verschillende handgrepen;
- 47 bespreken de invloeden van de handgrepen;
- 48 ontdekken via observatie de gelaats- en wenkbrauwvormen;
- 49 documenteren zich in verband met gelaatsvormen;
- 50 lichten het belang van de kleurenleer toe bij make-up;
- 51 herkennen en benoemen de kleuren aan de hand van een kleurenpallet.
- Apparaten**
Bespreken (doel, kenmerken, gebruik, onderhoud en veiligheidsvoorschriften ...) van:
- dampapparaat
  - verstuiver
- Massage in de schoonheidsverzorging**
- doel
  - invloeden van de massage
  - factoren die de massage beïnvloeden
  - indicaties en contra-indicaties bij massage
  - opbouw van de massage:
- handgrepen:
- effleurage
  - petrissage
  - tapotement
  - vibratie
  - frictie
- Begrippen in verband met morfologie**
- gelaatsvormen
  - wenkbrauwvormen
  - wenkbrauwcorrecties (U)
- Kleurenleer in functie van make-up**
- hoofdkleuren
  - complementaire kleuren
  - warme en koude kleuren

PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN

4-5-6-30

Via observatie leergesprek, rollenspel, sociale en communicatieve vaardigheden ontdekken.

6

De leerlingen kunnen voorbeelden geven van het feit dat commerciële vaardigheden (advies, verkoop van producten en diensten) van groot belang zijn bij de schoonheidsspecialiste. Beperk de aanbrenghing tot elementaire beginselen. Dit thema komt ruim aan bod in de derde graad.

7-11

Het is van belang aan te tonen hoe deze zaken in de salons op school worden nageleefd (voorbeeldfunctie). Als dat mogelijk is kon men bij een bezoek ook aandacht schenken aan dit aspect.

14-17-23-24-32-37

Producten en materialen laten ontdekken door bv. een bezoek aan een schoonheidsinstituut, parfumerie, beurs, persoonlijk materiaal ...

31

Zie bijlage bij dit leerplan. De leerlingen memoriseren geenszins de inhoud. Wel leren ze wat de grote lijnen van het KB zijn en de betekenis ervan.

38-39-40

De studie van elektrische apparaten: men moet er zich wel voor hoeden hierin niet te ver te gaan: een analyse van alle onderdelen van de apparaten hoort niet thuis in deze opleiding.

De studie ervan dient enkel te gebeuren met het oog op het gebruik en de veiligheid.

48-49

Morfologie van het hoofd: het spreekt vanzelf dat dit best gebeurt vanuit geleide waarneming (opdrachten).

7-8-9-10-11-26-39-40

Ook in verband met hygiëne en veiligheidsmaatregelen lijkt het interessant de leerlingen zelf aan het werk te zetten en hen via zelfwerkzaamheid (of gerichte opdrachten) de voorschriften te laten ontdekken.

15-30-37

Het is wenselijk om zowel horizontaal als verticaal een jaarplanning (PV - TV) uit te werken voor de tweede graad om overlappingsen te vermijden.

10-15-19-20-21-23-25-26-31-33-36-37-38-39

Leren lezen wat op verpakkingen of bijsluiters staat.

49-50

Collage in samenspraak met Plastische opvoeding (kleurenleer).

15-20-37

Het is niet de bedoeling om in de tweede graad de samenstelling van producten te bespreken aangezien dit aan bod komt in de lessen Cosmetologie van de derde graad.

7-8-9-10-11-12-16

Het is wenselijk dat de leraar PV binnen de praktijk kan steunen op de inhouden van de TV-lessen. Samenwerking is noodzakelijk indien deze vakken gegeven worden door verschillende leraren.

14-15-16-17-19-20-21-25-26-28-33-34

Producten en materialen bespreken die gebruikt worden in de lessen PV.

Indien mogelijk de TV-lessen laten doorgaan in een PV-lokaal.

Beginsituatie

In de studierichting 'Bio-esthetiek' is de studie van anatomie en fysiologie onontbeerlijk. Het is mogelijk dat de leerlingen reeds voorkennis hebben uit het dagelijks leven, bv. uit wat ze zien in boeken, tijdschriften of via tv.

In de algemene vakken werden bepaalde begrippen over de biologie van de mens reeds uitgewerkt. Het vak Toegepast anatomie is zeer belangrijk als de ondersteunende kennis voor de vaardigheden en technieken.

EERSTE LEERJAAR TWEEDE GRAAD

Inzake Nederlandse en Latijnse benamingen: zie pedagogisch-didactische wenken en evaluatie.
--

LEERPLANDOELSTELLINGEN

LEERINHOUDEN

De leerlingen

1	omschrijven bouw en functie van de cel;	De cel
2	omschrijven de eigenschappen van de cel;	– bouw
		– delen van de cel en functies
		– eigenschappen van de cel
3	noemen de soorten weefsels op;	De weefsels
4	omschrijven de verschillende soorten weefsels;	– epitheelweefsel
		– spierweefsel
		– zenuwweefsel
		– bind- en steunweefsel
5	benoemen de drie lagen van de huid	Lagen van de huid
6	duiden de drie lagen van de huid aan op een schets;	Opperhuid/epidermis:
		– basaallaag/stratum cylindricum/stratum germinosum
		– stekellaag/stratum spinosum
7	benoemen de lagen van de opperhuid	– korrelaag/stratum granulosum
		– doorschijnende laag/stratum lucidum
8	duiden de lagen van de opperhuid aan op een schets;	– hoornlaag/stratum corneum
9	benoemen de lagen van de lederhuid	Lederhuid/cutis/dermis:
		– papillenlaag/stratum papilare
		– netlaag/stratum reticulare

- 10 duiden de lagen van de lederhuid aan op een schets;
- 11 omschrijven de bouw van het onderhuidsbindweefsel; Onderhuidsbindweefsel/subcutis/hypodermis
- 12 bespreken de bouw van het haar aan de hand van een schets; **Het hoofdhaar**
- bouw: lengte- en dwarse doorsnede
  - ontstaan en groei
- 13 bespreken aan de hand van schetsen de groei van het haar; - haarvormen
- mechanische eigenschappen
  - chemische opbouw
- 14 noemen de haarvormen op en bespreken de kenmerken; - haarpigmentatie
- hormonale invloed op de haarcyclus (U)
- 15 verklaren het verband tussen haarkleur en pigmentatie;
- 16 ontdekken via eenvoudige proeven de eigenschappen van het haar en noemen ze op;
- 17 omschrijven het verschil tussen hoofdhuid- en haaraandoeningen; **Hoofdhuidaandoeningen**
- Oorzaken en behandeling van:
- vette hoofdhuid en vet haar
- 18 herkennen de meest voorkomende haar- en hoofdhuidaandoeningen; - droge hoofdhuid en droog haar
- schilfers
  - haaruitval
- 19 bespreken de oorzaken en behandeling van de meest voorkomende haar- en hoofdhuidaandoeningen; **Haaraandoeningen**
- Oorzaken en behandeling van
- gespleten haar
- 20 omschrijven het begrip parasieten; **Parasieten**
- Oorzaken en behandeling van
- 21 bespreken de oorzaken en behandeling van luizen; - luizen
- 22 benoemen de delen van de nagel en duiden ze aan op een schets; **De nagel**
- anatomie
  - bloedvoorziening
- 23 bespreken de groei van de nagel; - nagelgroei
- functies
- 24 beschrijven de bloedvoorziening van de nagel; - nagelvormen
- nagelsoorten
- 25 bespreken de functies van de nagels;
- 26 herkennen de nagelvormen en nagelsoorten in functie van de verzorging;

- 27 omschrijven de functie van de beenderen in ons lichaam; **Het beenderstelsel**
 – functie van de beenderen
 – soorten beenderen
- 28 noemen en herkennen de soorten beenderen;
- 29 benoemen de beenderen aan de arm **Beenderen van de arm/brachium**
 Bespreken van ligging en soort been:
- 30 duiden de beenderen van de arm aan op schetsen;
 – opperarmbeen/humerus
 – ellepijp/ulnae
 – spaakbeen/radius
- 31 herkennen de soorten beenderen van hand en arm en duiden ze aan op schetsen en/of skelet;
- 32 bespreken de ligging van de beenderen aan de hand van schetsen en/of skelet;
- 33 benoemen de delen van de hand en duiden ze aan op schetsen en/of skelet **Beenderen van de hand/manus**
 Bespreken van ligging en soort been:
- 34 ontdekken aan de hand van schetsen en/of skelet dat handwortel, middenhand en vingers opgebouwd zijn uit verschillende beenderen;
 – handwortel/carpus
 – middenhand/metacarpus
 – vingers/digiti
- 35 bespreken soorten, bouw en functies van de gewrichten; **Gewrichtenleer**
 – soorten
 – bouw
 – functies
- 36 bespreken gewrichten in functie van beweging; **Gewrichten van de**
 – schouder
 – elleboog
 – pols
 – hand

TWEEDE LEERJAAR TWEEDE GRAAD

LEERPLANDOELSTELLINGEN

LEERINHOUDEN

- 37 omschrijven en bespreken de opbouw van de opperhuid aan de hand van een schets; **De huid**
 Situatie van de lagen van:
- 38 omschrijven hoe het verhoorningsproces verloopt en verklaren het nut ervan;
 – opperhuid
 – lederhuid
 – onderhuidsbindweefsel
- 39 omschrijven en bespreken de opbouw van de lederhuid aan de hand van een schets;

- 40 noemen de aanhangsels van de lederhuid en verklaren hun functies;
- 41 bespreken de opbouw van het onderhuidsbindweefsel;
- 42 omschrijven de functie van het onderhuidsbindweefsel;
- 43 ontdekken via waarneming de functies van de huid; **Funcities van de huid**
- beschermende functie
  - gevoelsfunctie
  - ademhalingsfunctie
  - temperatuurregelaar
  - uitscheidingsfunctie
  - opnemingsvermogen
- 44 noemen de functies van de huid;
- 45 bespreken de functies van de huid;
- 46 ontdekken via waarneming de verschillende huidsoorten; **De huidsoorten**
- normale huid
  - droge huid
  - vette huid
  - gemengde huid
- 47 beschrijven de uiterlijke kenmerken van de verschillende huidsoorten;
- Anatomisch plaatsaanduidende begrippen van hand en voet**
- 48 beschrijven de anatomische houding; Anatomische houding
- mediaanas
- 49 verklaren het belang van de kennis van deze begrippen; Terminologie van de ledematen:
- proximaal
  - distaal
- 50 omschrijven de anatomisch plaatsaanduidende begrippen; Terminologie van de bovenste ledematen:
- ulnair
  - radiaal
  - palmair
  - dorsaal
- Terminologie van de onderste ledematen:
- tibiaal
  - fibulair
  - plantair
  - dorsaal
- 51 omschrijven de bewegingsmogelijkheden van hand en voet; **Bewegingsmogelijkheden van hand en voet**
- supinatie
  - pronatie
- 52 verklaren het belang van de kennis van deze begrippen;
- adductie
  - abductie
  - flexie
  - extensie
  - rotatie

- 53 benoemen de spieren van de verschillende groepen van de bovenarm en duiden ze aan **Spieren van de bovenarm**
- opperarmspier/m.brachialis
  - ventrale groep: tweehoofdige armspier/ m.biceps brachili
  - dorsale groep: driehoofdige armspier/ m.triceps brachii
- 54 benoemen de spieren van de verschillende groepen van de onderarm en duiden ze aan; **Spieren van de onderarm**
- ventrale groep/oppervlakkige laag
  - radiale groep
  - dorsale groep/oppervlakkige laag
- 55 benoemen de spieren van de verschillende groepen van de hand en duiden ze aan; **Spieren van de hand**
- duimmuisgroep
  - pinkmuisgroep
  - middenhand
- 56 bespreken de werking van de belangrijkste spieren;
- 57 herkennen de soorten beenderen en duiden ze aan; **Beenderen van het onderbeen**
- scheenbeen/os tibiae
  - kuitbeen/os fibulae
- 58 bespreken de ligging van de beenderen aan de hand van schetsen en/of skelet; - knieschijf/os patellae
- 59 benoemen de beenderen van voet en onderbeen **Beenderen van de voet**
- voetwortel/tarsus
- 60 duiden de beenderen van voet en onderbeen aan; - middenvoet/metatarsus
- tenen/digiti
- 61 bespreken de gewrichten in functie van de beweging; **Gewrichten van**
- knie
  - scheenbeen
  - kuitbeen
  - enkel
  - voet
- 62 noemen de beenderen van de hersenschedel op en duiden ze aan; **Hersenschedel**
- mediale/oneven beenderen:
- voorhoofdsbeen/os frontale
- 63 noemen de beenderen van de aangezichtsschedel en duiden ze aan; - achterhoofdsbeen/os occipitale
- bilaterale/even beenderen:
- wand- of kruinbeen/os parietale
  - slaapbeen/os temporale
- 64 verduidelijken welke beenderen het kaakgewricht vormen; **Gelaatsschedel**
- mediale/oneven beenderen:
- neusbeen/os nasale

- bovenkaaksbeen/maxilla
- onderkaaksbeen/mandibulae

bilaterale/even beenderen:

- jukbeen/os zygomaticum

- 65 verklaren het verschil tussen mimische spieren en skeletspieren; **Spieren van het schedeldak**
- voorhoofdspier/m.frontalis
- 66 benoemen de spieren van het hoofd **Spieren in het gebied van de ogen**
- oogkringspier/m.orbicularis oculi
- 67 duiden de spieren aan in functie van de massage; **Spieren in het gebied van de ogen**
- wenkbrauwrimpelaar/m.corrugator supercilii
  - slanke neusspier/m.procerus
  - neusspier/m.nasalis
- 68 bespreken de werking van de belangrijkste spieren in functie van de massage; **Spieren in het gebied van de mond**
- bovenlip- en neusvleugelheffer/m.levator labii superioris alaeque nasi

Spieren in het gebied van de mond

- mondkringspier/m.orbicularis oris
- trompetspier/m.buccinator
- grote jukbeenspier/m.zygomaticus major
- kleine jukbeenspier/m.zygomaticus minor
- lachspier/m.risorius
- bovenlipheffer/m.levator labii superioris
- mondhoekheffer/m.levator anguli oris
- mondhoekomlaagheffer/m.depressor anguli oris
- onderlipomlaagtrekker/m.depressor labii inferioris
- kinspieroer/m.mentalis

Kauwspieren

- wangkauwspier/m.masseter
- slaapkauwspier/m.temporalis

Halsspieren (spieren van het hoofd die vastzitten aan de schoudergordel)

- monnikskapspieroer/m.trapezius
- borstbeen - sleutelbeen - tepelspieroer/m.sternocleidomastoideus

- 69 herkennen de cosmetisch storende aandoeningen aan de hand van foto's en/of waarneming; **Cosmetisch storende aandoeningen aan de huid van handen en voeten**
- kenmerken
  - behandeling
- 70 noemen de mogelijke cosmetisch storende aandoeningen op; **Cosmetisch storende aandoeningen aan de huid van handen en voeten**
- indicaties en contra-indicaties van:
    - rode huidverkleuring
    - kloven in de huid
    - barstjes in de huid

71	noemen de specifieke kenmerken op van elke aandoening;	• klamme handen/voeten • droge en schrale huid • wratten
72	omschrijven de behandelingsmogelijkheden van de cosmetisch storende aandoeningen (schoonheidsspecialiste en/of dokter);	• koude handen/voeten • wintervoeten/winterhanden • eelt
73	herkennen nagelaandoeningen aan handen en voeten aan de hand van foto's en/of waarneming;	Nagelaandoeningen aan handen en voeten – oorzaken – behandeling – indicaties en contra-indicaties van:
74	noemen de mogelijke nagelaandoeningen op;	• witte vlekjes • ontsteking van de nagelwal
75	omschrijven de behandelingsmogelijkheden van nagelaandoeningen (schoonheidsspecialiste en/of dokter).	• broze nagels • ingescheurde nagels • door nicotine verkleurde nagelplaat • overlans en dwarse nagelgroeven • zwakke nagelplaat • gespleten nagels

PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN

Om dit vak zo sterk mogelijk te betrekken op de praktijk, is een goed overleg noodzakelijk met een collega van praktijk.

Goed gekozen schetsen en tekeningen gebruiken.

De leerlingen kennen Latijnse benamingen enkel voor de huidlagen. Voor de andere hoofdstukken wordt de terminologie in het Nederlands gegeven met vermelding van de Latijnse benaming. Dit is noodzakelijk omdat veel literatuur en betere anatomische atlassen het Latijn als wetenschappelijke taal gebruiken. Leerlingen leren de Latijnse termen niet uit het hoofd. Op basis van een tweetalige lijst kunnen ze ermee werken, opzoekingen doen in de anatomische atlas, enz. Leerlingen leren de Latijnse benamingen langzamerhand gebruiken/herkennen.

De terminologie kan wijzigen naargelang de bronnen die aangesproken worden.

Beenderen bespreken in functie van aanhechting van spieren en steun van het lichaam.

De huidsoorten bespreken in functie van de praktijklessen gelaatsverzorging.

Parate kennis uit het eerste leerjaar dient aanwezig te zijn (via cursus en/of zelfstandig leren).

De spieren laten aanduiden bij zichzelf en/of mekaar.

Via waarneming de werking van de spieren ontdekken.

Nadat de leraar de leerlingen inzicht heeft bijgebracht in de oorzaken van de afwijkingen, kunnen de leerlingen en leraar in een leergesprek preventie- en behandelingsregels opstellen.

De cd-roms van de Unie van Belgische Kappers (UBK) bieden multimediaal materiaal voor onder meer de bespreking van het haar (Pictoflex-systeem; Internetadres: www.coiffure.org).

Afspraken met de informaticaleeraar om in de lessen Informatica bij de Internettoepassingen enkele websites te bezoeken met productinformatie.

6 EVALUATIE

Het is gunstig voor het leerproces van de leerling(e) wanneer hij/zij vooraf op de hoogte is van de gestelde doelen. Formuleer ze daarom duidelijk en overzichtelijk. De evaluatie van de doelstellingen zal in functie hiervan geschieden. De evaluatie zal best zoveel mogelijk permanent geschieden, zowel individueel als klassikaal.

Slechts op basis van een voldoende aantal evaluatiemomenten zal men zich een juist oordeel kunnen vormen van het verwervingsniveau van de leerling.

De evaluatie moet zoveel mogelijk worden geïntegreerd in het totale lesgebeuren. De gemaakte fouten worden zo snel mogelijk aangeduid en op een positieve wijze (via een degelijke foutenanalyse) “hersteld”.

Het is van groot belang de evaluatie te koppelen aan de doelstellingen (en niet louter aan leerinhouden). Een goede evaluatie representeert zo getrouw mogelijk het geheel van de nagestreefde doelstellingen. Het evalueren is een belangrijke maar moeilijke fase in het onderwijsproces. Wat evalueren we? Weten de leerlingen wat we evalueren? Daarom is het belangrijk de leerlingen hierbij te betrekken, vooropgestelde doelstellingen in verband met technische vaardigheden en attitudes vooraf duidelijk te maken.

Zo is het bij de benamingen van bv. spieren in de tweede graad 'Bio-esthetiek' niet de bedoeling dat de leerlingen de Latijnse benamingen uit het hoofd kennen en foutloos kunnen neerschrijven. Wel moeten ze de Nederlandse benamingen kennen en aan de hand van de lijst van Nederlandse/Latijnse benamingen moeten ze leren zaken op te zoeken in bv. een anatomische atlas. Met andere woorden leerlingen leren gaandeweg werken met Latijnse benamingen, maar memoriseren ze niet.

Praktijklessen worden afgerond met een kritische bespreking. Besteed aandacht aan persoonlijke ervaringen van de leerling(en) en leer hen in de mate van het mogelijke zichzelf te evalueren. Werken met individuele steekkaarten en duidelijke criteria geeft de leraar en de leerling de mogelijkheid tot kritische beoordeling.

Onderwijs dat totale persoonlijkheidsvorming op het oog heeft, gaat ervan uit dat de vorming en de evaluatie van attitudes even belangrijk zijn als de evaluatie van prestaties. Via observatie van concreet leerlingengedrag kan de leraar gewenste ontwikkelingen begeleiden. Besteed ruime aandacht aan het evalueren van attitudes. Het evalueren van attitudes is niet eenvoudig, een nuttig instrument om hiervoor te gebruiken is de SAM-schaal, zie bibliografie. Men kan die lijst op vrij eenvoudige wijze aanpassen aan de eigen noden.

Een lijst met een opsomming van technische vaardigheden en attitudes kan een nuttig instrument zijn om hierbij te gebruiken. Zo kan de leraar bijvoorbeeld feedback geven over bepaalde waarnemings- of uitvoeringsfouten, onder meer aspecten van vingervaardigheid, gevoel voor tempo, visueel onderscheidingsvermogen, snelheid en nauwkeurigheid, enz.

Zowel product- als procesevaluatie zijn belangrijk. Niet alleen het resultaat dat door de leerling(e) wordt bereikt, maar ook de weg daarheen is belangrijk. Dit houdt in dat de leraar op een kwalitatieve wijze een waardeoordeel uitspreekt, niet alleen over het eindresultaat, maar ook over de wijze waarop de leerling(e) het gewenst resultaat bereikt.

Begeleidende evaluatie richt zich op het optimaal functioneren van alle leerlingen. De klemtoon ligt op het voortdurend, niet-sanctionerend evalueren van de vorderingen tijdens de lessen. Op die wijze verwerft de leraar snel en op efficiënte wijze informatie over de bereikte en niet-bereikte doelen.

Doeltreffend evalueren veronderstelt dat de leraar beschikt over informatie die hem in staat stelt de verkregen gegevens te beoordelen en te rapporteren, zodat op grond hiervan verantwoorde beslissingen worden genomen.

Een goede evaluatie representeert zo getrouw mogelijk het geheel van de nagestreefde doelstellingen. Het evalueren is een belangrijke maar moeilijke fase in het onderwijsproces. Wat evalueren we? Weten de leerlingen wat we evalueren?

Daarom is het belangrijk de leerlingen hierbij te betrekken, vooropgestelde doelstellingen in verband met technische vaardigheden en attitudes vooraf duidelijk te maken.

7 MINIMALE MATERIELE VEREISTEN

De lijst werd opgesteld in de Vlaamse Onderwijsraad (1995) en is bedoeld voor tweede en derde graad.

Het aantal keer dat bepaalde voorzieningen moeten aanwezig zijn, is afhankelijk van het aantal werkende leerlingen. Er dienen voldoende werkposten te zijn voor al de werkende leerlingen.

Deze basisuitrusting kan uitgebreid - zie (E) - en aangevuld worden met nieuwigheden.

7.1 Gemeenschappelijke uitrusting in elk esthetieklokaal

Nutsvoorzieningen

voorziening van koud en warm water
voldoende verlichting
voldoende stopcontacten, die voldoen aan de veiligheidsnormen

Infrastructurele voorzieningen

kleedruimtes (E)
voldoende bergkasten

Linnen

voldoende lakens, beschermhoezen, dekens, handdoeken, beschermpapier

Materiaal

voldoende klein materiaal, gereedschappen en producten

Apparatuur

vergrootglas met verlichting
voldoende sterilisators en ontsmettingsapparaten

7.2 Specifieke uitrusting

Lichaamsverzorging

Infrastructurele voorzieningen

- voorzieningen voor waterbehandeling:
  - in douche (E)
  - speciaal bubbelbad (E)
  - Turks bad (E)
- sauna (E)
- zonnebank (E)
- mogelijkheid tot afscherming rond elk massagebed (kabine)

Meubilair

- massagebedden
- werktafeltjes op wieltjes
- taboeretten

Gelaatsverzorging - Make-up

Meubilair

- behandelstoelen
- werktafeltjes op wieltjes
- taboeretten

Materiaal

- voldoende oefenhoofden
- voldoende spiegels

Apparaten

- vochtverstuiving
- dampbaden
- vibromassage
- gelijkstroombehandeling (iontoforese, desincrustatie)
- wisselstroombehandeling (elektrokinesie) (E)
- hoogfrequentie
- ontharingen (verwarmingstoestellen voor ontharingswas)

Voetverzorging

Meubilair

- voetverzorgingsstoelen
- werktafeltjes op wieltjes
- taboeretten

Apparaten

- freesapparaten met toebehoren
- apparaat voor voetafdruk (E)

Infrastructurele voorzieningen

- voetbad (E)

Andere algemene benodigdheden

- een wasmachine en een droogkast (hygiëne van het linnen) (E)
- milieubox voor klein chemisch afval
- accommodatie om klein glasafval te sorteren

Opmerking

De taboeretten, de werktafeltjes en de behandelstoelen kunnen eventueel polyvalent gebruikt worden voor lichaams-, gelaats- en voetverzorging als die in het zelfde lokaal gebeuren.

(E) Deze basisuitrusting kan uitgebreid en aangevuld worden met nieuwigheden.

8 BIBLIOGRAFIE

Bij de opstelling van de literatuurlijst werden alleen de Nederlandse werken van een recente datum weerhouden.

8.1 PV + TV

DE BACKER, D., Verzorgende cosmetica, Kluwer, Antwerpen, 1996.

Informatiebron met verantwoorde uitleg omtrent de samenstelling van wetenschappelijk verantwoorde verzorgingsproducten, hun werking en toepassing in harmonie met de huidfilm en de eigen aard van de huid en haarstructuur.

FLEURIMON, J.P., Maquillage, Oosterbeek, The Container, s.a.

Een handboek waarin het aanbrengen van de maquillageproducten duidelijk is uitgelegd. De morfologie en de harmonie van de kleuren worden uitvoerig besproken. Het boek geeft eveneens een overzicht van de maquillage door de eeuwen heen.

FOKKE, H.E., De huid, huidziekten en huidcorrecties, Bohn Stafleu Van Loghum, Houtem/Zaventem, 1993.

Het boek bestaat uit vijf delen.

Deel 1: Anatomie en fysiologie van de huid

Deel 2: Algemene pathologie

Deel 3: Pathologie van de huid

Deel 4: Wonden en brandwonden

Deel 5: Plastische chirurgie

Het boek is geïllustreerd met een 100-tal afbeeldingen en 32 kleurenplaten.

GOEDVRIEND, P.W.F., VAN NIMWEGEN J.H., Haarverzorging, Thieme, Zutphen, 1995.

Het boek biedt de leerstof voor de volledige kappersopleiding. Haarverzorging is ingedeeld aan de hand van de verschillende vakonderdelen, zoals coupe-vorming, haarkleuren, onderhoud en hygiëne. Voor alle onderwerpen geldt: eerst de basistechnieken leren, dan pas uitdiepen. Het boek is geïllustreerd met zwart-wit foto's. Naast het leerboek is er een opdrachtenboek met werkvoorbeelden die aansluiten bij het leerboek.

HERTELEER, M., VANDAMME, A., VAN TONGERLOO, L., Menselijke relaties TSO, De Clerck, Gent, 1992-1994.

Deel I: Dit handboek en (tegelijktijd werkboek) wil een hulp zijn in het beter leren omgaan met anderen in verschillende situaties.

Deel II: In dit handboek komen diverse onderwerpen aan bod om sociale en communicatieve vaardigheden te trainen. Er wordt eveneens aanvang genomen met de basisprincipes rond commerciële vaardigheden.

HULSKEMPER, P., Sociale, communicatieve en commerciële vaardigheden, Bakens, Bohn Stafleu Van Loghum, 1998, (via uitgeverij Kluwer).

Het hoofdstuk communicatieve vaardigheden behandelt de verschillende vormen van communicatie. Het hoofdstuk commerciële vaardigheden geeft een logische opbouw van een verkoopsgesprek.

ITTEN, J., Kleurenleer, Canteleer, 1987.

Dit boek is een neerslag van de ervaringen van de schrijver als kunstschilder en kleurenpedagoog. De kleurentheorie kan gebruikt worden als naslagwerk voor de lessen vaktechnologie.

KOC NEDERLAND., De kunst van ... Nieuwegein, 1997.

Het kenniscentrum voor uiterlijke verzorging ontwikkelde naar aanleiding van de nieuwe kwalificatiestructuur in Nederland aangepast lesmateriaal voor het kappersonderwijs.

De kwalificatiestructuur bestaat uit de opleiding Kapper en Allround kapper. Voor beide kwalificaties werden boeken gemaakt.

“Kapper” het boek voor de basisopleiding bestaat uit:

- twee theoriemappen
- één praktijkwerkboek.

Deze mappen bestaan uit verschillende katernen die apart te verkrijgen zijn:

- haaronderzoek/haarverzorging
- permanenten
- knippen
- föhnen
- sociale/communicatieve/commerciële vaardigheden
- hygiëne/arbo/milieu.

Het zijn zeer volledige boeken die alle onderdelen van zowel de praktijk als de theorie in verband met de kappersopleiding behandelen.

De teksten zijn ondersteund met de nodige schetsen.

KOC NEDERLAND., Schoonheidsspecialist, Nieuwegein, 1999.

Het kenniscentrum voor uiterlijke verzorging ontwikkelde naar aanleiding van de nieuwe kwalificatiestructuur in Nederland aangepast lesmateriaal.

Het boek voor de opleiding bestaat uit:

een eerste theoriemap:

- analyse uitvoeren en behandelingsplan opstellen
- lichaamsbehandeling
- gelaatsbehandeling
- cosmetische hand-, nagel- en voetverzorging

een tweede theoriemap:

- kwaliteitszorg
- hygiëne, arbo en milieu
- sociale/communicatieve/commerciële vaardigheden.

Het zijn zeer volledige boeken die alle onderdelen van zowel praktijk als de theorie op een eenvoudige manier behandelen. De teksten zijn ondersteund met de nodige schetsen.

PUTZ, R., PABST, R., Atlas van de menselijke anatomie, Bohn Stafleu Van Loghum, Houtem/Diegem, 1994 (atlas + Sobotta cd-rom).

Deel 1: Hoofd, hals en bovenste extremiteiten.

Deel 2: Onderste extrimiteiten en romp.

ROTHMAN, H.A., Nagelregulatietechniek, Harmsen, 1998.

(BLOV - Postbus 15041, 3501 BA Utrecht)

Deze cursus leert u in praktische zin de zogenaamde regulatietechniek en het behandelen van verschillende nagelaandoeningen. Een aantal handelingen betekenen een verlichting voor veelal pijnlijke voeten.

Freesapparatuur, desinfectie worden duidelijk besproken. Nageleigenschappen en nagelgroei worden via schetsen duidelijk gemaakt. Nagelafwijkingen, nagelziekten en regulatietechnieken worden geïllustreerd via kleurenfoto's.

SCHOEN, L., KRUTHOF, M., PLUIM, A., REIMINK G., Uiterlijk verzorgd, Thieme, Zutphen, 1996.

De vier delen van Uiterlijk verzorgd gaan over de natuurwetenschappelijke aspecten van producten en processen die onderdeel uitmaken van de dagelijkse beroepspraktijk.

Deel 1: Basiskennis cosmetica

In dit deel wordt ingegaan op de samenstelling en werking van cosmetica.

Deel 2: Milieu, veiligheid en preventie

Hierin komen de noodzakelijke achtergronden aan bod om veilig te kunnen werken in het salon. Na de theorie volgen praktische opdrachten.

Deel 3: Schoonheidsverzorging, cosmetica

De behandelde basiskennis uit deel 1 wordt hier aangevuld en uitgebreid. De theorie wordt gevolgd door practicum om een groter inzicht te krijgen in de samenstelling en werking van de producten

Deel 4: Schoonheidsverzorging, apparatuur

In dit deel worden de apparaten afgebeeld en kort beschreven. In de theorie wordt de werking van het apparaat uitgelegd. Op het einde van elk deel staan vragen en opdrachten.

STRATEN, VANDER, W., Cel- en weefselleer/Anatomie, Bakens, Bohn Stafleu Van Loghum, 1996.
(via uitgeverij Kluwer)

In dit handboek worden de diverse soorten cellen besproken, hun vorm, functie, ... en de weefsels waarvan ze deel uitmaken.

Het deel anatomie is opgesplitst in algemene anatomie, anatomie voor de schoonheidsverzorging en voetverzorging.

Accenten worden gelegd op beenderen en spieren van de schedel, bovenste en onderste ledematen.

STRATEN, VANDER, W., De huid, bouw en functie, Bakens, Bohn Stafleu Van Loghum, 1996.(via uitgeverij Kluwer)

Dit boek behandelt het werkterrein van de schoonheidsspecialiste, 'de huid'. De bouw en de functies van de huid worden hierin behandeld.

STRATEN, VAN DER, W., Apparatuur, Bakens, Bohn Stafleu Van Loghum, 1996. (via uitgeverij Kluwer)

Apparaten vullen de manuele arbeid van de schoonheidsspecialiste aan. In dit deel wordt de werking van de apparatuur behandeld. Ook aspecten van veiligheid, hygiëne, risico's en onderhoud komen aan bod.

STRATEN, VAN DER, W., FOKKE, H.E., Pathologie, Bakens, Bohn Stafleu Van Loghum, 1996. (via uitgeverij Kluwer)

Dit boek behandelt essentiële informatie over de algemene ziekteleer, maar ook dermatologie, plastische chirurgie, pathologie voor voetverzorgers en orthopedie worden behandeld.

STRATEN, VAN DER, W., Kosmetische praktijk, Bakens, Bohn Stafleu Van Loghum, 1996. (via uitgeverij Kluwer)

Dit boek geeft de toekomstige schoonheidsspecialiste een goed overzicht van wat de cosmetische praktijk inhoudt.

STRATEN, VANDER, W., Cosmetische hand-, nagel- en voetverzorging, Bakens, Bohn Stafleu Van Loghum, 1998. (via uitgeverij Kluwer)

Cosmetische hand-, nagel- en voetverzorging is een deel uit de serie Bakens, de boekenreeks op het gebied van de uiterlijke verzorging. In dit boek wordt aandacht besteed aan anatomie en fysiologie van handen, voeten, huid en nagels. In het hoofdstuk pathologie worden beknopt een aantal oorzaken behandeld van huidziekten en de meest voorkomende cosmetisch storende veranderingen aan huid en nagels die men in de praktijk kan tegenkomen. Er worden in dit boek technieken besproken in verband met nailstyling.

STRATEN, VAN DER, W., Hygiëne, arbeidsomstandigheden en milieu, Bakens, Bohn Stafleu Van Loghum, 1998. (via uitgeverij Kluwer)

De inhoud is gericht op de Nederlandse eindtermen van de kwalificatie schoonheidsspecialist, voetverzorgers, kapper en allround kapper die behoren tot de branche uiterlijke verzorging. Opgemaakt naar aanleiding van de Wet educatie en beroepsonderwijs in Nederland.

Interessant werk als achtergrondinformatie voor de leerkrachten. Het boek kan gebruikt worden ter ondersteuning van de praktische en theoretische vakken.

STRATEN, VANDER, W., VISSER, H., Voetverzorging, Bakens, Bohn Stafleu Van Loghum, 1996. (via uitgeverij Kluwer)

Dit boek behandelt in het algemene deel de ontwikkeling van de voetverzorging tot een professioneel beroep.

In het eerste deel is er ruime aandacht voor communicatie met klanten, ethiek, collegiale contacten en verkoopsgesprekken.

Het tweede deel bevat alle informatie die de voetverzorgers nodig heeft voor de uitoefening van het beroep. Dit deel begint met het hoofdstuk hygiëne, een onderwerp dat onontbeerlijk is voor een verantwoorde werkwijze in de voetverzorging.

Vervolgens wordt veel aandacht geschonken aan de meest gebruikte materialen in de voetverzorging, indicaties en contra-indicaties voor voetbehandeling, voetonderzoek en behandeling, de belangrijkste nagel- en huidaandoeningen, zolen, elastische kousen, toegepaste EHBO en schoenkennis.

VAN MEER, K., VAN NEIJENHOF, J., Elementaire sociale vaardigheden, Bohn Stafleu Van Loghum, 1997. (via uitgeverij Kluwer)

Dit boek bevat voor de leraar tal van voorbeelden om leerlingen te trainen in sociale en communicatieve vaardigheden.

SAM-schaal voor attitudemeting, Verbond van Kristelijke Werkgevers en Kaderleden, Tervurenlaan 463, 1150 Brussel, Tel.: (02)773 16 80.

Men kan ook gebruikmaken van brochures van gespecialiseerde firma's, video's, cd-rom, Internet, vakbladen en tijdschriften.

Leer leerlingen ze op een zodanige wijze gebruiken dat ze er iets bij opsteken.
In het vaktijdschrift HEBE dat trimesterieel verschijnt is een lijst met bibliografie opgenomen.

Engelstalige werken

NETTER, F.H., Atlas of human anatomy, Story Scientia, Novartis, 1998.
Dit werk is verkrijgbaar in boekvorm en op cd-rom.

ROHEN, J.W., YOKOCH, C., DRECOLL, E., Color atlas of anatomy, via Standaard Boekhandel.

cd-rom-materiaal

cd-rom Bodyworks, De complete multimediasgids van het menselijk lichaam, 1998.
Deze cd-rom is te verkrijgen via het Computerwinkeltje in Brugge en Mechelen.
Engelstalig werk.

cd-rom's via KOC Nederland (zie Internetadres www.koc.nl)

Vaktijdschriften

Les Nouvelles Esthétiques
Votre Beauté
Esthéticienne
Professionails
Podopost
Chiropodie

Vakbladen: via de Beroepsverenigingen NUBE en BESKO.

NIV: Navormingsinstituut voor voetverzorging (e-mail: kine2000@innet.be)

Internetadressen

www.koc.nl
<http://www.koggeschip-vakbladen.nl>
www.estheticienne.nl
www.beautyweb.nl
<http://www.thieme.nl>
<http://www.infa.org> (NUBE).

8.2 Stijlleer

Het is wenselijk de literatuurlijst van het leerplan AV Geschiedenis eerste en tweede graad te raadplegen in verband met het algemeen historisch kader/tijdsgeest van de verschillende periodes.

(eerste graad: Licap - Brussel ,
tweede graad KSO - TSO: Licap Brussel, september 1999)

CONRADS, M., Handboek Kostuum accessoires, Tirion Baarn, 1990.

Zeer degelijk werk over modeaccessoires door de eeuwen heen. Interessante historische overzichten geven aanvullende informatie over de sfeer van de tijd. Het boek bevat duidelijke illustraties.

KYBALOVA, I., De grote Encyclopedie van de mode, Nederlandse boekhandel, Antwerpen, 1970.

Niet recent maar toch degelijk als naslagwerk. De historische overzichten aan het begin van iedere periode zijn interessant. Ze leggen de link tussen geschiedenis en mode.

POWER, V., Ijdelheid door de eeuwen heen, Penny Clarcke, 1995.

Klein, luchtig geschreven boekje. Interessante vergelijkingen van schoonheidsidealen (hulpmiddelen, ...) vroeger en nu, verduidelijkt met vele illustraties. Geen basiswerk, louter te gebruiken als documentatiemateriaal.

Noot: in dezelfde reeks verschenen:

Ondergoed door de eeuwen heen.

Hygiëne door de eeuwen heen.

VAN BEURDEN, L., Over mode en mensen (Tien eeuwen kostuumgeschiedenis), Sun, 1994.

Overzicht van kostuumgeschiedenis vanaf de elfde eeuw tot de twintigste eeuw.

In dit boek beschrijft de auteur hoe en waarom de mensen zich in de loop der tijd telkens weer anders kleden en hoe het kledinggedrag de echo is van verschuivingen in maatschappij en cultuur.

Het boek bevat in hoofdzaak zwart-wit illustraties.

Uit de reeks "**Ooggetuigen**" Standaarduitgeverij, 1992: Kostuums, Egypte, Rome, Viking, Kastelen,

...

Zeer bruikbaar in de lessen omwille van de prachtige afbeeldingen en bondige uitleg. Geen basiswerk, louter te gebruiken als documentatiemateriaal.

Bijlage

Hier volgen de 3 kopies van het uittreksel KB 14/01/93 - BS 03/03/93
Schoonheidsspecialist(e) 044